

Nyugatplusz

VIII. évfolyam 2. szám

ALAPÍTÓK: RAFFAI FERENC, SZABÓ ZOLTÁN ATTILA (FŐSZERKESZTŐ)
FŐVÉDNÖK: KONYÁRI JÁNOS 1951–2017 • ARCULAT: KOVÁCS GÁBOR

újnyugat

IRODALMI KÖR

Clemente Padin, Toni Prat, Joel Hubaut, André Robér műveivel

Z. NÉMETH ISTVÁN: Tangódó • AGÓCS SÁNDOR: Margitka! • KIS PÁL ISTVÁN: Történelmi abroszfoltok
• KÓBOR ADRIÁNA: Bocsánat, a harangok? • LENCSES KÁROLY: 18:30 • SZABÓ ZOLTÁN ATTILA: Sanzon
(Márai-puzzle) • PETŐCZ ANDRÁS: A Jelenlét szerzői • VÖRÖS ISTVÁN: A bomlás menetrendje • HORVÁTH
GÁBOR MIKLÓS: pedagógia • FILIP TAMÁS: Türelmetlenül viselt • TÜRJEI ZOLTÁN: Többdimenziós •
DRASKÓCZI ÁGNES: November • DEBRECZENY GYÖRGY: járvány idején • Csontos Márta: Lucian Blaga...

MARC DEB vizuális költeménye

(Bíró József: David Bowie emlékére, 27. oldal)

VARGA IMRE
Üzenet

Juharlevél hull
a szauna ablakba
odakint ősz van.

A NyugatPlusz megjelenését támogatva

MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

Ára: 950 Ft

CZEIZEL ENDRE SZELLEMI HAGYATÉKÁNAK ŐRZŐJEKÉNT A CZEIZEL INTÉZET A KULTÚRA TÁMOGATÓJA.

Névadónk, Czeizel Endre genetikus professzor kedvelt témája a kivételes tehetségek genetikai alapú kutatása volt. Természettudományos megközelítéssel elemezte a zenei művészek, költők, irodalmárok, tudósok kimagasló teljesítményének hátterét. E kutató munkájának eredményeit számos könyvben, tudományos és ismeretterjesztő cikkben közölte. Küldetésének tekintette a természettudomány és a művészetek kapcsolatának építését.

Czeizel Intézet

www.czeizelintezet.hu

EZERJÓ

Tangódó (Z. Németh István)
Október (Draskóczy Ágnes)
Állapot (Juhász Zsuzsanna)
Ámulok (Nagygyörgy Erzsébet)
Margitka! (Agócs Sándor)
Porcelánfigurák (Horváth Margit)
Történelmi abroszfoltok (Kis Pál István)

MESEBESZÉD

Bocsánat, a harangok? (Kóbor Adriána)
a semmi története röviden (Bolemant László)
Mese a fejedelmi virágról (Száz Pál)
karácsony (Horváth Gábor Miklós)
18:30 (Lencsés Károly)
lassított felvétel (Debreczeny György)

MÁRAI 120

Sanzon – Márai-puzzle (Szabó Zoltán Attila)
„Össze tudod még rakni a Margitszigetet?” (Bozók Ferenc)

ESSZÉ

Illyés Gyula: „Küzdvé alakítom...”
(Czeizel Endre, reprint, 2015)

KILÁTÓ

A Nyugat Plusz vendégei: Clemente Padin, Toni Prat, Joel Hubaut, André Robér

VADNYUGAT

Jelenlét a Nyugatban (Petőcz András)
stollwerck (Hajnal Éva)
Örkény telefonfülkéje (Zágon Judit)

4 Én nem így terveztem (Krajnyák Dalma)
Túra (Goór Csaba)
öregék (Páli-Herczeg Attila)
Jimi Hendrix / David Bowie emlékére (Bíró József)
Az út vége (Z. Németh István)
A bomlás menetrendje / Egy senki (Vörös István)
Szerver-gondolat (Ambrus József)
Tech-ima (Kéring Gábor)
8 Bőrkötés (Z. Németh István)

MANÉZS

31

Néha áttörném (Varga Gréti)
Fogadalom (Juhász Zsuzsanna)
Rövidhír (Z. Németh István)
A túlélés önrésze (Bagi Iván)
Carpe Diem kísérlet (Csontos Márta)
Azután (Morkoszt Tamás)
pedagógia (Horváth Gábor Miklós)
Csukott szemmel / Türelmetlenül viselt (Filip Tamás)
Többdimenziós (Türjei Zoltán)
Költősors (Deér György)
November (Draskóczy Ágnes)
Táncolni kéne! (Molnár József)
Fáradt aranya / Nem volt többé? (Jóna Dávid)
Álom és valóság (Fellinger Károly)
járvány idején (Debreczeny György)

22 LÁTLELET

36

A Nyikó csörgedezésétől az Óceán morajlásáig (Dancs Rózsa)
Lucian Blaga árnyékban marad (Csontos Márta)
Frank Zappa emlékére (Bíró József)

Nyugatplusz 29.

Független szépirodalmi folyóirat

VIII. évfolyam 2. szám · 2020 Ősz–Tél

Fővédnök: Konyári János 1951-2017
Alapító-főszerkesztő: Szabó Zoltán Attila
Alapító-lapigazgató: Raffai Ferenc
Művészeti vezető: Kovács Gábor
Olvasszerkesztő: Spangél Péter
Grafika: Kisteleki Dóra

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

Petőcz András (elnök), Bolemant László,
Kálly Molnár Péter

Szerkesztőségi e-mail (írásművek
küldése): happycaroffice@gmail.com
Szerkesztőségi e-mail (lappal
kapcsolatos információk):
nyugatplusz2012@gmail.com
**Külön köszönet Miske Emőnek és
Gulyás Györgynek.**

Felelős kiadó: EREF Hírügynökségi,
Szolgáltató és Kereskedelmi Betéti
Társaság (1103, Budapest, Noszloy
utca 52. I/3.)
Kapcsolat: erefbt@gmail.com

Az Újnyugatos művészek fogadóórája:

minden hónap utolsó péntekén 16
órától a Hadik Kávéház újnyugatos
törzsasztalánál.

A Nyugat Ma első száma 2010. október
23-án jelent meg. © Szabó Zoltán Attila
Az Újnyugatos Irodalmi Kör alapítása:
2012. november 12.

Nyomdai munkák: Tama Solutions Kft.
Terjesztés: Lapker Zrt. (1097 Budapest,
Táblás u. 32.)

Kiemelt terjesztési pontok: Lapker Zrt.
országos hálózata, Írók Boltja.

Az árshelyek részletesen megtalálhatók
a lap Facebook oldalán.

**Előfizetéssel és terjesztéssel
kapcsolatos egyéb információ:**
nyugatplusz2012@gmail.com

HU ISSN 2064-2458
A **Nyugatplusz** következő száma
2021. első negyedévében jelenik meg.

Z. NÉMETH ISTVÁN Tangódó

ha ül rajtad a bánat 'kár a köd a tájon
rándítsd meg válladat
a szobát gyorsan aknamentesítsd
nyúlj egy régi bakelitkorongért
annál is jobb minél sercegősebb
kérd fel a virágos függőnyt táncra
a kályhától indulj onnét biztosabb
kettőzd a lépést hármazd négyesítsd
majd igyál kávét tejjel öt cukorral
táncolj át a sápadt lámpafénybe
ez egyszer önként bábozódj be
nem baj ha megbújik zsebedben
az új élethez egy társalgási szótár
térképed széjjel lassan hajtogassad
mire a lemez lejár megszárad szárnyad
s a nagy kéklő egekbe felrepülhetsz

JUHÁSZ ZSUZSANNA Állapot

Mint egy isten, aki elfelejtette
a kinyilatkoztatásait. És tálts
fenségén szélnyugta felé poroszkál,
szűrős gerincét fordítva a csodáknak.

DRASKÓCZI ÁGNES Október

Időtlen folyó. Csillámlik a fény
bokrok és fák ezerszín levelén.
Oly derűs ez. Képkeretbe illik:
rőt, barna, zöld ég kékjét feszítik,
melyen úszik, úszik néhány bárány,
álmot hozó október pilláján.
Készülődöm mozdulatlan télre,
óra, fagyra, bajra dermedt mélyre.
Utoljára fürdet bágyadt napom.
Fényre árnyék, nyárra tél. Megkapom.
Elszunnyad majd energia, élet;
fogjál kézen akkor, Uram, kérlek.

NAGYGYÖRGY ERZSÉBET Ámulok

Mily hatalmas az égbolt,
roppant nagy súlyával,
de mégiscsak lebeg fölöttem.
A rátűzdelt tűpöttynyi csillagok,
villognak rajta, akár
millió vibráló lampion.
S én, a csendes lény,
csak állok,
s megbabonázva ámulok.

AGÓCS SÁNDOR

Margitka!

Szécsi Margit emlékére

most is jó lenne Magával
beszélgetni mint annak idején
amikor legutóbb Budapestre
mentünk és ma is jól emlékszem
ezerkilencszázkilencvenben
egyben *az utolsó utunkon* –
és nyolcvanöt és nyolcvanhét
is megvolt csakhogy az utókor
számára pontosítsunk – most
is átjárok olykor Magához
a fából készült szobor ott áll
a túloldalon talán meglepő de
mindkettőnk cigarettája ég
a Magáé örök időkre úgy is
marad fából kifaragva az
enyémet meg ha kell mindjárt
újragyújtom...

most is jó lenne Magával
beszélgetni mint annak idején
a *Csend ének csönd...* című
ajándékkötet készülésekor
ÉLJEN SOKÁIG BUDA FERENC
akkor nem is tudtuk mit is
vettünk a vállunkra de hát
végül túléltek nyolcvanhatban
– már senki sem emlékszik rá –
ez azért nem volt akármilyen –

most is jó lenne Magával
beszélgetni mint annak idején
aj el ne ússzon életem:
ez a szentséges szerelem –
bántani Magát én nem hagyom
Édesanyám is Margit volt és
ugyanúgy huszonnyolcas
ha találkozna odafönt kérem
ölelje át őt helyettem is

HORVÁTH MARGIT

Porcelánfigurák

az összetört porcelánfigurák
nem hálnak meg
összeragasztják őket
járvák újra táncukat
mosolyuk nem változott
évszázadok óta

színpompás ruhájukon
a repedést átszínezte a por
megkopott a fényük
de ők csak táncolnak
még akkor is, amikor
már mindenki halott

KIS PÁL ISTVÁN

Történelmi abroszfoltok

(Lator)

Görcsösen vajúdnak
testemben az inak,
vasszegeket szülnek
vérző tenyereembe.

Csak egy hosszúlépést,
azt kéne, hogy igyak,
legyen újra nyálam,
s köphessek a kegyre!

(Néró)

Deszkaváros volt,
bűnömül felrótták,
átkozva a császárt
a nagynak utolsót...
pedig, ha én, akkor
nem gyűjtöm fel Rómát,
hol lennének ma az
önkéntes tűzoltók?

(Az Úr és Jónás)

Sáska lett az étked,
göncöd rongya daróc,
szagod, mint a cetté,
lángod is csak kanóc.
Hagyd a povedálást,
ne vágyj töklevéltre...
Harmadízben szólok:
menj már... Ninivébe!

(Tékozló fiú)

Amikor megtértem,
befogadott Atyám,
hálaímát mondott
bűnömet feledve...
Bátyám, az a hú eb,
persze morog reám,
mert a flúgos öreg
ezzel taccsra tette...

(Diogenész)

Ez a vedlett kabát
nem a didergésem!
Ahogy a cipő sem
fázik, csak a lábam.
Szinte nyomtalanul
felzabáltak, kérem,
s magamat keresem
ebben a... kukában!

(Salamon)

Borostás arcomon
kicsorbul a penge,
s ráncaim hálóján
légytetem a mosoly.
Hű, de vicces volna,
körbe legyeskedve
rábeszélni magam,
legyem legyen komoly!

(Ikarosz)

Mocskos a sikátor,
nyirkos labirintus,
Daidalosz, én félek,
erőm se elég még,
csirkeszárnyevőket
nem csábít a virtus,
s én a tétiszonytól
odafenn... beszarnék!

(Dante)

Bambinót szült hetet,
mégse lett a múzsám,
Gemma donna szeret,
de nagyon goromba.
Hét éve csak pöröl,
kövéren és lustán...
s Beatricém után
kíván a Pokolra!

(Villon)

Herceg, a híremért
Párizsban ne keress,
ha úgylis számúztok,
okkal tűnhettem el...

legyen a sok filosz
segge aranyeres,
Barguzinban iszunk
vodkát... Petőfivel...

(Szt. Márton)

Azt mondod, e köpenyt
magam vágjam ketté,
és hogy adjam neked,
pont neked... a felét?
Érted gémberejdek
hajléktalan szentté?
Menj innen, különben
kardom mártom... beléd...

(Don Quijote)

Az én Dulcineám
nemes és erényes,
éppen ezért okkal
bírnja védelmemet.
Szemet vetettél rá?
Lám, a kardom éles!
Csak semmi hősködés;
tíz peso egy menet.!

(A számár)

Ostoba vagy, Bálám!
Kolonc az a sok cím,
kurta lánc a kincstár,
csak nyűg a hatalom!
Engem, lám, a bölcset,
békén hagy e sok kín,
s csacsiként se lettem
eszeveszett... barom...

(Orpheusz)

Szaggathatja „lyrám”
húrjait az ének,
ez nem az alvilág,
büdös aluljáró,
s hiába danászom
Euridikének,
tarhálni jobb volna
fenn a buszmegálló...

(Szamaritánus)

Ha ellenség lennél,
talán szeretnék,
irgalmassá tenne
a vezeklés vágya.
Felebarátomként
viszont attól félek,
kegyetlen az éhed,
irgalmatlan... árva...

(A hazatérő)

Tudod, a Főisten
bagolyszemű lánya
egy vén lókötőnek
bőrébe bújtatott,
de esküszöm neked
Pénélopé, drága,
Odüsszeusz és nem
Piszkos Frédi vagyok...

(Márszüász)

Ne kérkedj Apolló
flancos énekeddel,
dalolok én olyant
akármikor neked!
Ha egy kupicáért,
ordít így az ember,
csontjáról a bőrét,
lenyúzzák az ebek...

(Sámson)

Hajdan, mikor hajam
sörény-sűrűre nőtt,
szerettem Delilát,
a rumnál is jobban,
de ő megkopasztott,
s alig hagyott erőt,
arra, hogy a kukát
magamra borítsam.

(Páris)

Azt mondja a pincér:
rendezzem a számlát!
Volt három istennőm,
és egy nagy esélyem.
Na, jól van, itt a pénz,
csak szolidan vágj át,
úgyse tehetsz túl egy
puccos... feleségen...

(Faust)

Dehogy áll az idő,
bedöglött a vekker,
addig macerálta,
az a sötét fickó...
Azt hiszem, hogy vele
fogadtam már egyszer.
Mi is volt a neve?
Ördög vagy Mefisztó!?

(Római katona)

Látod, hülye Lator,
mégis becsináltál!
Fájdalmad eltűrni
kevés a hősködés.

Itt egy hosszúlépés,
nekem ne pofázzál,
ahhoz, ami rád vár,
a nyálad lesz kevés...

**Kisteleki Dóra
illusztrációja**

KÓBOR ADRIÁNA

Bocsánat, a harangok?

A minden nemében meghasonlott meghasonuló tudathasadás, aminek során az egyik lélek meghasonlik a másikában, és a feloldó tér-időhasadások betölthetlenné váltak, hiszen mindkettő megsemmisült egy olyan álomban, ami időközben lidércnyomássá alakult...

A gépezetben forgó és kattogó fogaskerekek fogai, a csattogó fogak, amik ébredéskor összezecsendülnek, mint a halálharang, a merülőforraló fölött felcsapó gőz, a fürdőszoba és az összetúrt ágy és a benne fekvő lidérctestek, a halkuló zene a múltból, ami időről időre fül-süketítővé hangosodik és betölti a szobát. Ez vagy te. Mindenedet magamba zártam, és kivettelek ebből a mindenből, tudatosan, hiszen végül hiánycikknek számítottak a hétköznapok is, hátba rúgtalak és kecsesen kilépdeltem a tömegből, ami körülvett mindkettőnket, zajosan nevettek és tréfálkoztak azon, hogy „ne már... ők? Hát mi a csuda/fene”?

Megfeneklett összeütközéseink és folyamatosan csappanó ellenállásunk ellenük és ellenünk. Belesimulás az árba, a hullámokon fekvés helyett a folyamatos hullámlovaglás, ami elfárasztott, és betöltött testet és tüdőt. A mosdóba dobott fürdőruhák, a garázsban tárolt emléklepedő és cuccok, és annak nem tudása, hogy „vajon hová is tettük, hová is tehattük?”, de hiszen már rég megváltunk tőle, közös életünk-től, mert sohasem hittük, hogy érdemes-e vajon hinni benne. Hinnünk. Hitünk megrökönyödése és alkuja az Isten ellen indult, s megértettük, csak és kizárólag ő kapcsolhatja le és fel az égi villanykapcsolókat, mintha beleszólásunk annyira hiábavaló lett volna, hogy nem tudtuk és nem is láttuk, mit gyárt és mire is jó is az, amit gyárt a kapcsolat-gépezet, és az ezekben a folyamatokban történő fölös elmerülés...

Az úszómedencéből rángatom ki halott tested. Fizikálisan még ép és egész, csak az élet hiányzik belőle csupán. Megcsókollak még öt-ször, ötvenszer, ötvenezerszer, ötvenmillió-szor, kérlek, ne menj még, ne hagyj magamra. Mégis: ez már nem csókolózás. Egyoldalú, a medence pedig négy, konstátálom a tényeket, a

fűre doblak, a gyepen hagyom élettelen tested s odamegyek a kerti kúthoz, hogy igyak belőle. A rosszullétek elleni víz. Víz a rosszullétek ellen. Emlékszem, amikor a hatodik emelet-ről lógattál ki, abban a reményben, hogy végre nem lesz kedvem öngyilkosságra gondolni, de abban a reményben is, hogy elhagylak majd végül. Ez volt egyetlenegy késztetésed. Ez az élettelen test, amit a távolból nézek most, egy napozóágy irgalmasságából, végigvetül minden történeten, amit írok. Nem értem, miért kellett. Vagy miért nem kellett. Lassan már semmit sem értek. Hogyan tudtunk végleg kiszakadni egy egymásba írt skizofrén kultusz karmai közül. Nem értelek. De hiszen, már érteni se kellene, élettelen vagy, én húztalak ki a klóros víztükörből, kiszakítottalak a szél által fodrozódó koncentrikus törésvonalakból. Rettenthetetlen harmónia fodrozódott körülöttem, mint víziliomok és tündérrózsák, de szakítanom kellett ezzel az álszent, halál utáni nyugalommal is. Mintha nem érdekelt volna többé, ki vagy, és miért is léteztél, kivágtalak magamból mint origót, szalmakazlat, sziámi ikret. Azt hiszem, egyáltalán nem jó ez az utolsó hasonlat. Hiszen nem is hasonlítottuk. Most pedig már végképp nem: te halott vagy, én élő. Mintha távoli gurgulázást hallanék még mindig az úrben, hogy meghazudtolja észrevételemet. Észlelésem torzult. Még sohasem éltem meg ekkora szerelmet egy halott testben. Még sohasem éltem halott testben. Testetlenül, képzeletemmel játszva elfordulok, szeretkezéseink jutnak eszembe még most is. Torzult tested, ahogy küzdesz a vágy felé és ellen, még inkább torzult arcod, pusztá lélegzé-sed és harcod az életért, az élet ellen. Teljes hasonulás. Letagadhatatlan és meghazudtolhatatlan biológia. Kényszerek. Halott vagy. Nincsen kényszer a halál után.

A kertből a teraszra, a teraszról a házba. Szellemek fojtotta vidék ez, mintha minden tetünk és tervünk egy fedél alatt... De hát a fedél is veszett a fejünk fölül. Tizenötödikén jelentetted be, el kell hagynunk házat és kandallót, kutyát és a tűzhelyet. Röpdöstek az újszülött kiscsibék is örömükben, gondolhatod, hiszen fogalmuk sem volt, miféle garázdaság volt

őket inkubátorban életre kelteni. Küzdöttek a helyről megírt mondatok és versek, a zene, amit hallgattunk, a közös vacsorák, a tükörképünk a fürdőszoba tükörben, a samponod és az összes dolog, aminek máskülönben semmiféle jelentőséget sem tulajdonítottunk. Hol volt közös? És mi is volt a közös? Képtelen vagyok felidézni tartalmakat, elhidegülést és összebújást. Képtelen vagyok felidézni az ágyunk, a repkedő borospoharat, amit felém dobtál dühből. A vérfoltot a konyhapadlón, a mentőt, a kórházat... Még a márványlépcsőt is, amin elcsúsztam. Úgy élni, hogy minden annyira életszerű legyen, hogy fölöslegessé váljanak a képek és a metaforák, és ezek szavakra történő áttétele. A napozó gyíkok és a sikló a betontörmeléken, a likvidált csempék között talált skorpió pár új-

szülöttjei. Szakadjunk ki a térből, gondoltam is magamban, amikor dühből két-három pofon rázott fel a csendes-rezignált katatóniámból. Fölsőleges is lett volna szaporítani a szót.

Aztán felrohantam az emeletre, a fürdőbe, részegen a zuhany alá, kikészítettem a türkizkék blúzt, a farmernadrágot, két perc leforgása alatt telepakoltam a hátzszakom, és bejelentettem: én eltűnök. Bagó és borszag járta be a konyhát. A kettreben még sipítoztak a kiscsirkék. S egyszer csak rettenetes esőt kezdtek okádni felettünk a felhők, elég sem lehetett a búcsúzásból, nem is búcsúztunk, csak elgondolkodtunk, vajon hová is menne az ember a semmi közepén, miféle életszerű kilátásai vannak ahhoz, hogy elérjen egy biztos és védett pontot sötétedés előtt ezen a tájon.

BOLEMANT LÁSZLÓ

a semmi története röviden

és nem siettem
csak türelmesen hittem

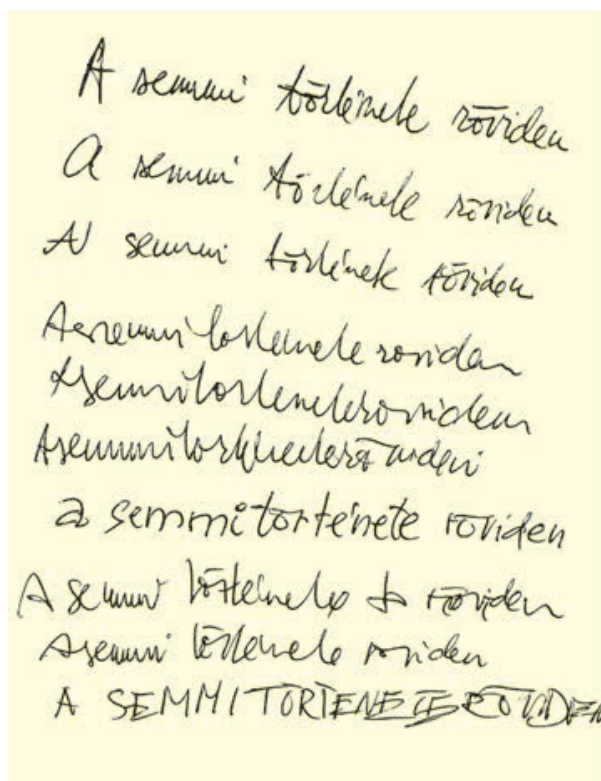
aztán odaértem
és elfogadtam

végleg ilyen
fekete-fehér lesz minden

amikor jártam tanultam
elfogyott a szürke szín

éles kontúrokat festett vele a
napsütés
a kerítéslécek közé

persze nem a levegőben
hanem az udvar porában

BOLEMANT LÁSZLÓ műve

SZÁRAZ PÁL

Mese a fejedelmi virágról

Valahol nagyon, de nagyon messze, senki sem tudná megmondani, hol, de bizonyos, hogy valahol és nagyon régen, ott, ahol forró szellők és pálmák levelei közül dalt susognak, élt egy pici aloevirág. Halvány fehér fürdőruhája vágyón tárult a nap felé, s míg társai játszadoztak, ő hallgatta a szél meséit távoli vidékekről, szép virágokról. Szeretett volna a szellővel elrepülni hozzájuk.

Egyszer a Szellő királyfi észrevette az aloevirág bánatát, és elpanaszolta atyjának. Az öreg király visszaküldte fiát az aloevirághoz, hogy vigye át a keleti testvéreihez, ha olyan nagyon kívánja.

A királyfi villámgyorsan ott termett, s így szólt az aloevirághoz:

– Atyám küldött, hogy teljesítsem kívánságodat. Fogódkodj belém, mert máris indulunk.

Felkapta az aloevirágot, s repült vele a kék levegőn át. Repülés közben a nap lenyugodott, s alattuk városok, tengerek, hegyek maradtak el. Hetednap nagy síkságot látott maga előtt: alatt az aloevirág. Mindenütt fehér takaró borította a tájat. Aloevirágnak a szeme is megfájdult belé, amint nézte.

– Nemsokára megérkezünk – biztatta Szellő királyfi. – Nézd csak azokat a zöld bokrokat, ott élnek a testvéreid.

Aloevirág tágra nyitotta szemét, és ő is látta a fák alatt megbúvó apró házakat. A rémület összeszorította szívét, hogy a szabad trópusi táj után ilyen kis kunyhóban kell meghúzódnia. Szellő királyfi közben szállt lefelé, és a didergő aloevirágot gyorsan bevitte a meleg kunyhóba, idegen testvérei közé. Azok csodálkozva köszöntötték, s aztán helyet csináltak neki.

Szellő királyfi, mielőtt visszarepült, adott az aloevirágnak egy fuvolat, ha netán haza akarna jönni, fújjon belé, s ő rögtön érte jön.

Másnap arra ébredt az aloevirág, hogy szürkés-kék ruhás társai keltegetik:

– Kelj fel, mi már régen fenn vagyunk – irigykedve nézték hőszerű ruháját. „A kunyhó füstje majd beszennezi” – gondolták.

De az aloevirág vigyázott és kerülte a füstöt. Félénken tapogatózott a tűz felé, mert vékony ruhájában nagyon fázott.

A gazdája is megszerette a szép fehér virágot, de társai annál jobban irigykedtek rá. El is határozták, hogy éjjel, amikor alszik, bedobják a tűzbe, hogy elégjen.

Eljött az este, az aloevirág álomra hajtotta a fejét. Kint nagy szél dühöngött, megreszketett bele a kunyhó is. Aloevirág azt álmodta, hogy a pálmafák alatt játszik testvérekével, s a szél szépen muzsikál a fülébe. Érezte, hogy meleg éri szirmait, s ekkor hirtelen felébredt. Rögtön látta társai gonosz tekintetét, s felismerte, mit akarnak vele tenni, majd sírva fakadt. Amint zokogott, eszébe jutott a furulya. Rögtön belefúj, s a legkisebb Szellő királyfi, amint ígérte, rögtön megjelent, felkapta az aloevirágot, s kirepült vele a kéményen. Repült szüntelen, s hetednap megpillantották a pálmafákat, alattuk fehér ruhás testvéreit, akik ujjongva tárták karjukat Szellő királyfi felé, amiért visszahozta elkalandozott testvérkéjüket. A fejedelmi avagy aloevirág megbánásról árulkodó könnyei patakzottak, de ezután megvigasztalódva játszott testvéreivel.

Megfogadta nekik, hogy soha többet nem vágyik idegenbe, ahol majdnem az életét vesztette.

Nyugatplusz 4.
Pest-budai mozaikok
Szabó Zoltán Attila szerkesztésében

Korponay Zsófi Zsolt Csaba Blazovszky Íkos
Talány Akusztik

Megrendelhető:
happycaroffice@gmail.com
erefbt@gmail.com

HORVÁTH GÁBOR MIKLÓS

karácsony

friss hó csikorog a hívek talpa alatt
fázósan húzza össze a kabátját mind
kicsinyke osztrák hegyi faluban vagyunk
nagyon távolról orgonaszó hallatszik
a helyi kántor próbálgatja hangszerét
a saját dallamaira improvizál

amikor a hívek a templomba érnek
már rövid szöveget is hozzáénekel
csendes éj jóságos éj megjegyezhető
könnyen a korábban érkezettek együtt
próbálgatják a teljesen átszellemült
orgonistával énekelni csendes éj

hát így indult világhódító útjára
apám szerint ez a karácsonyi ének
egyetlen szenteste sem felejtette el
elmesélni jó illatú karácsonyfánk
mellett ezt a történetet igaz-e nem
szándékosan nem néztem utána jobban

szeretném ha igaz lenne énekeltük
hányszor mi is karácsonyfánkna! gyerekek
és a hóesésből jó volt megérkezni
képzeletben a kis falusi templomba
ahol minden ember boldogan énekel
nincsen apám nincsen anyám nincsen hangom

fütyülni kezdem a dalt először halkán
aztán egyre hangosabban élesemben
jól esik fújni tiszta erőből fújni
az ég tudja honnan apám hangját hallom
csendesebben ez a csendes éj próbálom
halkán lágyan fújni ahogy tetszik neki

LENCSES KÁROLY

18:30

18:30

Hazafelé tartok. Beáll a busz.

Mindig ugyanoda ülök.

Az ablak mellé. Esik. Ma is.

A városon felázott keserű cukormáz. Szétfolyik
és kitölti a lecsorduló esőcseppek hasát.

A sofórt köti a menetidő. Kigurulunk.

Neon reklámok sárgája kékje olvad egyetlen
nyúlós vörös csikká.

Nem hallom a zajokat. Szuszog a fűtés. Az
ablakon lélegzetem foltja. Írni lehetne bele,
de nincs kedvem megmozdulni. Egyébként is
mit? Talán azt, hogy vár valahol egy meleg szoba.
Nekem szerencsém van. Megyek valahová. Jövök
valahonnan.

Nincs kedvem leszállni. Utaznék az olvadozó

esti városban. Az őszi est villanyszíneit figyelve.

Hallgatni, ahogy a fűtés monotonon dörmög, ami
kiszorít minden mást a homlokom mögül.

Nyugodt vagyok. Lehetne ez egy New Age-es ima
aminek a végén megnyomom a jelzőgombot és
kilépek a jelen időbe, ahol fókuszot kap a fény, s míg
hazagyalogolok a sötétben néhány utcalámpa
fénytócsáján át bőrig ázok a nap végén.

DEBRECZENY GYÖRGY

lassított felvétel

cipője már itt van

de ő maga

még nem érkezett meg

TÖRZSASZTAL SZABÓ ZOLTÁN ATTILÁVAL
WEB TV & CULT

Nyugatplusz

Törzsasztal
Szabó Zoltán Attilával

SZABÓ ZOLTÁN ATTILA

Sanzon

(Márai-p zszle)

Az élet kötelesség, barátom,
 Az élet, k edvesem, t eljesség,
 Az élet mérég, h nem h szüünk benne,
 És: n incsen kezdet. S nincs a ő g.

Együgyű, naiv rádió,
 Lét, töredék, Ch nson, R iadó,
 Az élmény önmagát írja,
 Szindbád h zamegy, de a borát még
 bepuszilja...

S így mesél:

Vasúton mentem és láttam a holdat
 A Mikó-utca gesztenye fáit, m ind a h tet,
 Mind láttam én. Szemembe hullt az élet
 Utolsó szolgálja vagyok a létnek.

Vándor, hajós, kassai polgár,
 Arcotok rajza, s rajzolt régi táj,
 Egy frakkos senki, fogoly, örök diák,
 Utolsó szolgálja a létnek,
 (aki) egy szót sem ért abból, h gy mi az:
 közrend, á llam, érdek.

Refr:

A lélegzeted h llh tom.
 Az eső ver az ablakon.
 A gyertyák csonkig égnek –
 Máglyára vetett a végzet.

MISKE EMŐ: Haiku kép V.

Arcotok rajza, s rajzolt régi táj,
 – Krúdy szelleme a vágy és a képzelet birodalma fölött jár–
 Az élmény önmagát írja, Márai korrektúrázza,
 Mondd el, m ert ez a v lág csodája:
 harsogja hát az Együgyű, naiv rádió,
 (hogy) Este olvadni kezdett a hó,
 Kísérteties a szituáció;
 (ahogy) a tigris elbődül és a rácsát rázza:
 a hétfőnek is van kontára?!

Az élet kötelesség, barátom,
 Az élet, k edvesem, t eljesség,
 Az élet mérég, h nem h szüünk benne,
 (ám) Ha jó ügyet védesz, mitől is félhetsz?
 Refr:

A lélegzeted h llh tom.
 Az eső ver az ablakon.
 A gyertyák csonkig égnek –
 Máglyára vetett a végzet.

Nincs más, csak ez a dal,
 Mi gyűrűzik, mint éterek,
 Az eső ver az ablakon.
 Nincs más, c sak ez a dal.

A szakácsok éjjel h ntáznak.
 A gyertyák csonkig égnek.
 Vannak, a kik sakkoznak.
 A gyertyák csonkig égtek.

BOZÓK FERENC

„Össze tudod még rakni a Margitszigetet?”

Márai Sándor (1901–)

Budapestje

Kassától San Diegóig mérhetetlenül sok helyszínről lehetne írni, ahol megfordult, élt, írt Márai. De most Budapestről szóljunk, annál is inkább, mert az író bárhol is lakott a nagyvilágban, ezt a nagyvárost mindig gyengéd szeretettel idézte vissza, s minduntalan féltő, gyengéd szeretettel aggódott Pest-Budáért.

Ezekről az érzésekről számol be például a *Bécsi versben*, és az 1956-os szovjet ostrom alatt szétlőtt fővárosért aggódó *Mennyből az angyal* című művében. A *Halotti beszédben* emlékképekből és álmok szövedékeiből próbálja összerakni a Margitsziget puzzle-darabkáit. A Cleveland-ben 1972-ben írott *Hol vagyok?* című versében így fogalmaz: *„Lő lök a p don, nézem az eget. / A Central Park nem a Margitsziget, (...). / Micsoda h zak és micsoda utak! / Vajon, h gy h v-ják most a Károly körutat? / Micsoda nép! – az iramot bírják. / Vajon ki ápolja szegény Mama sírját?”*

Márai és Budapest viszonya azonban nem afféle „szerelem első látásra” – szentimentális történet. Kassa és Párizs után Pesttől először idegenkedik, de fokozatosan egyre otthonosabbá válik számára. Eleinte ridegnek, hangosnak és ünnepélyesnek találta, mint egy színházi előadást. *„Úgy éreztem, az én szülővárosom (Kassa) miniatűrben igazibb város. (...) Pesten mindig a mi apró és finom városunkra kellett gondolnom, a reneszánsz h mlokratú h zakra, a boltíves szobákra, és lesütöttem szemem zavaromban és szégyenemben a Körút terpeszkedő, sivár bérházai előtt. (...) Pesten vidéki maradtam. Tudatosan és sértődött-gőgösen.”* Később, Budapesten belül a Krisztinavárosban találja meg azt az otthonosabb mikrovilágot, amely emberléptékű és elérhető lesz számára.

A Krisztinaváros számos alkotót meghihletett, személyes kedvencem Nemes Nagy Ágnes *A Krisztinában* című verse. Nemes Nagy a tőle

megszokott plaszticitással, gyönyörűen játszik a barokk templom okkersárga színének és az azúrkék égboltnak együttes, napszakonként kaleidoszkóp-szerűen váltakozó színhatásával. A krisztinavárosi templommal szembeni August cukrászda Márai egyik alkotó-törzshelye, a másik a szintén nagyon közeli Philadelphia kávéház. Ma már sajnos nem látható, mert lebontották. A helyén épült épület homlokzatán az emléktábla nem Márait nevezi meg a Philadelphia legjelesebb-legnevesebb törzsvendégének, hanem Szabó Dezsőt. Mentségül szolgáljon, hogy az emléktáblát a Szabó Dezső Emléktársaság állította, 1992-ben.

Természetesen született Márai-vers *Mikó utca* címmel is. A Márai-életrajzban legmeghatározóbb budapesti, krisztinavárosi helyszín nyilván a Mikó utca 2. az első kerületben. Egy kétemeletes épület négyszobás lakásában élt itt Márai, 1928-tól 1945-ig. Párizsból hazatérve költözött ide. Ezzel párhuzamosan volt egy alkotószobája is, amikor elmélyülésre, zavartalan írásra szerette volna biztosítani önmaga számára a megfelelő feltételeket és termékeny alkotóidőt. Ahogyan Naplójában fogalmaz: *„minden eshetőségre számítva”* tartotta fenn magának ezt a kis alkotószobát vagy búvóhelyet. Ez a második kerületben a Zárda utca 28. szám alatti egyszobás „legénylakás” volt. (A Zárda utcát ma Rómer Flóris utcának nevezik.)

A Mikó utcai lakást a német megszálláskor hagyta el, családjával Leányfalura menekültek, ám időnként még az ostrom alatt is visszaszökött az elhagyatott lakásba, és alkotott az ostromállapot idején is. A Mikó utcai házat három bombatalálat és harminc gránát érte. Életét kockáztatva járt időnként Leányfaluról vissza, mint egy reménytelen kísértet, az egyre romosabb falak és a légnyomás által pépessé darált könyvei közé. Hatezer kötet könyvből álló könyvtára pusztult el az ostrom idején. Végül

már otthona helyén csak egy szemétdombot talált, mely lépcsődarabokból, faldarabokból, szétdarált könyvekből és bútorforgácsokból állt. És micsoda „polgárius” szimbólum! Guberálás közben a törmelékhalom tetején megtalálta a cilinderét és egy könyvet, sértetlen címlapján ez állt: *A p Igári kutya gondozásának könyve*. Meg is fogalmazódott benne, hogy az lenne igazán szép halál, ha írás közben bomláznak le.

A Mikó utcának mind a hét gesztenyefáját egyenként is számon tartja a *Halotti beszéd* című versében. A fent említett *Mikó utca* című művében szintén említi a gesztenyefákat. Eredetileg tizenkét gesztenyefából álló fasor állt itt, a *Halotti beszédben* már csak hetet említett. Kosztolányi Dezső elegáns, bohém alakját is úgy idézi fel a *Földföld!*-ben, mint aki a gesztenyefák alatt lohol: *I, mbolygó, színészes, igen, boni ő nos járással sietett lefelé a Mikó utca lejtőjén, a gesztenyefák alatt.* Ma már csak egy gesztenyefát láthatunk, épp az előtt a Márai-emléktábla előtt, amelyet „A Krisztinaváros polgárai és a család” állított, közvetlenül az I. kerületi Krisztinaváros Mikó utca 2-4. utcanévtábla alá.

A gesztenyefákhoz olyannyira kötődött, hogy amikor a világháború után a bontakozó Rákosi-rezsim és szovjet berendezkedés elől külföldre emigrált, bepréselt az útlevele lapjai közé egy gesztenyefa-levelet, melyet mindenhová magával vitt. Így vált az útlevél, lapjai közt a préselt gesztenyefa levéllel a maradék haza, a honvágy jelképévé. Az ekkor még Kosuth-címeres útlevele volt az utolsó olyan okmánya, amellyel demonstrálni tudta, hogy magyar. Emigrálását követően már csak Márai „nyelvében élt a nemzet”, márpedig abban igenis élt, hisz alkotói nyelvének megtartotta a magyar nyelvet mindhalálig, Párizstól San Diegóig. Tudta, hogy még a féltve őrzött magyar útlevél is csupán holt tárgy, hogy a nyelv az egyetlen menedék, melyet őrizni kell, mert előfordulhat, hogy *A z oh ói bányában megbicsaklik kezed / A csákány koppan és lehull nevedről az ékezet.*

A Mikó utcáról a legtöbb adatot és a legtöbb személyes emléket a *Nap óban* és a *Föld! Föld!*-ben közölte. Irodalmi érdekesség, hogy Garai Gábor is ebben a budai utcában élt 1975-től '86-ig. Márai háza a Mikó utca és a Logodi utca sarkán állt. A szomszédos Logodi utca is legendás irodalmi helyszín:

*„Várj csak, h gy is kezdjem, h gy magyarázzam
Te ismered a házam
s h emlékezni tudsz a
hálószobámra, a zt is tudh tod,
milyen szegényes, elhagyott ilyenkor innen
a Logodi utca,
ah l lakom.*

(Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség)

Kosztolányi 1916-ban költözött ide. A lakást nagyon szűknek és vizesnek találták, ezért Kosztolányiék egy évre rá már át is költöztek egy földszintes, kertes házba, mely Márai házához szintén közel állt, a Tábor utca és Logodi utca sarkán. A Kosztolányi- és a Márai-házaspár számon tartotta egymást, szomszédoltak, össze is jártak. Kosztolányi Márai feleségét, Matzner Ilonát, Lolát említi egyik bravúros vers-szösszenetében: *Szerelmes lennék Lolába / de félek hogy kilóg a ló lába.* Babits Mihály a halálát megelőző esztendőben szintén ide költözött – az Attila útról. Babits felesége, Török Sophie Babits halála után egy hónappal eladta a lakást. Élt itt Balázs Béla és öccse, Kaffka Margit férje, Bauer Ervin is. Ennek emlékét idézi egy Balázs Béla-novella, a *Történet a Lógody utcáról, a halálról és a messzeségről*.

Említeni kell a Tabánt. Márai a Tabánról úgy emlékezik, mint Budának talán legkivált lokálpatrióta területéről. Említi egy nagybátyját, aki hetven éven keresztül szinte kis sem mozdult a Tabánból, és életében egyszer sem járt a pesti oldalon. Gyanús volt neki, bizalmatlan volt Pesttel szemben. Az igazi tabáni ember csak akkor megy át Pestre, ha valami nagyon fontos dolgot kell ott elintéznie. A pesti ember pedig, főként ha fiatal és szerelmes, romantikázni jár a Tabánba. Pedig a kissé poloskás, vidékies, enyhén rusztikus Tabánban nincs semmi különleges vagy grandiózus. A Tabán attól szép, hogy egy fiatal gavallér akkorát hazudik egy kisasszonynak, hogy a Rác-templom harangja ijedtében ütni kezd. Ez igen krúdys megállapítás, természetesen a *Szindbád h zamgyben* fogalmazódik meg.

A Tabánban Márai kedvenc törzshelyei közé tartozott a krúdys hangulatú Mélypince nevű kiskocsmavendéglő. Igazi irodalmi fészek volt ez Budán. Krúdy is járt ide, az „Újság” nevű újságnak(!) is a Mélypince volt a szerkesztőségi műhelye és fogadóórája. A kisvendéglő irodalmiasítása szívügye volt a tulajdonos-

nak, Krausz Lipótnak, Poldinak is. Poldi bácsi vezetett egy vendégkönyvet, melybe a jelesebb vendégek adtak autogramot, köztük természetesen Márai is. Számtalan kiskocsmá, kisvendéglő volt akkoriban Budán. S ne feledkezzünk meg a Horváth-kertről sem, benne a Budai Színkörrel, a pezsgő irodalmi és színpadi életéről, Ligeti Miklós alkotásáról, a Déryné szoborról. De természetesen Márai nemcsak a budai, hanem a pesti nagy irodalmi kávéházakat is számon tartotta, látogatta. Lásd: *A kávéház az otthon egy válfaja volt e szomorú, izgatott kevéssé alapincézett, amerikásan felépített, nyugtalan és rétegezetlen, ügynökölő régi Budapest. (...) A régi New York barokk gőgjével az új magyar irodalom fellegvára volt Osváttal, felvonóh dakkal, bástyákkal, lándzsás kritikusokkal és a jótékony Gyula főpincérrel, aki felírta a kis irodalmi imbiszt, és visszaadott olyan tízesből is, amelyet nem nyújtott át fizeteskör a vendég. E sorokat egy törzsvendég írja, aki mint kétszáz esztendeje majd minden magyar író, összekötötte sorsát és munkásságát, bizonytalan életét és bizonytalan h lh tatlan-ságát valamelyik pest-budai kávézóval."*

A Centrál nem tartozott a törzshelyei közé, inkább csak akkor látogatta, amikor valamelyik jeles Nyugat-szerzővel találkoznia kellett, főként Kosztolányival és Schöpflinnel. A Szindbád h zamegyben bizonygatja, hogy a magyar irodalomhoz már a romantika, a reformkor óta szorosan hozzátartozott a kávéház. Petőfi nem síelni járt, hanem a Pilvaxba, Vörösmarty nem strandra járt, hanem az Arany Ökörbe. Tragikusan szükségszerű, hogy a fordulat éve után el kellett hagynia egy olyan országot, ahol megszűntek a misztikus kávéházak, és felváltották azokat az állami, materialista eszpresz-

zők. Márai a *Válás Budánban* fogalmazta meg szállóigévé vált mondatát, hogy *B udán lakni világnézet."*

M.S. kedvelte a főváros legendás fürdőit, állandó gyógyfürdő látogatójegye is volt, mely egy 1947-es fürdőbérlet. Tehát a háború után két esztendővel is üzemeltek a fürdők Pesten! „Nyáron csak a bölcsek járnak a gőzfürdőbe, a fürge nép az uszodákban és a strandokon tolong most. A meztelen testek zsibvásárában elvegyülve túri, h gy a közömbös és kegyetlen h h r, a Nap lassú tűzön pörkölje tagjait. A gőzfürdőben csend van. Közöny és bölcsesség. Nincsenek sokan a bölcsek. A forró medencében két öregúr ázik, a száraz légkamrában egy köő r ember olvas újságot. A bölcsek ide menekültek a hőség elől, az egyenletes, gépies és fegyelmezett hőségbe, ahol nem lázadhatnak fel az elemek."

A gőzfürdő nyugalmasában és a kávézók izgató miliójében azonban már egyre inkább tervezi a távozását. Szorong, tépelődik. Ő ssze tudod még rakni a Margitszigetet?" – kérdezi később, 1950-ben a *Halotti beszédben*. A *Földf.. öld!-ben* (1972) pedig így fogalmazza meg utolsó budapesti körsétájának keserű rezignációját: *M ehettem egyenesen előre, ki a Ligetbe. Vagy irányt válthattam, és elindulhattam az Oktogonon át a Duna-p rt felé, h gy onnan az egyik h don át Budára menjek. Mindennek nem o lt akadály. Csak ép n nem o lt értelme, mert nem tudtam többé, merre menjek, hiszen minden útirány ugyanoda vezetett: egy térfogatba, ahol nincs szabadság."*

A mi Szindbádunk egy életen át kereste a nyugalom könyvét, de San Diegóban sem lelta meg. Homérosz Odüsszeusza hosszú viszontagságos évek után visszatérhetett Ithakába, a mi Odüsszeuszunk sosem tért haza.

Hangzó

Nyugatplusz

SZABÓ ZOLTÁN ATTILA szerkesztésében

Megrendelhető:

happycaroffice@gmail.com
erefbt@gmail.com

CZEIZEL ENDRE 1935–2015

A Nyugat Plusz 2015 tavaszi számában közölte Czeizel Endre Pfaundler- és Kennedy-díjas orvosgenetikus, irodalomtörténész Illyés Gyuláról szóló esszéjét. Illyés első, nyomtatásban, még név nélkül közölt versét éppen száz éve jelentette meg a Népszava *El ne essél, testvér* címmel. Már avantgárdnak nevezhető alkotásait Kassák Lajos *Munka* című lapja hozta, majd a legendás *Nyugat* lett fő publikációs fóruma. Az esszé részletének közlésével egykori szerzőnk, barátunk, az Újnyugat Irodalmi Kör alapítói közé tartozó Czeizel Endre előtt is tisztelegni kívánunk, aki idén lenne 85 esztendő.

Illyés Gyula: „Küzdve alakítom... ami a lényegem s a titkom”

Illyés Gyula is a sokszólamú írók közé tartozott, mégis, ő mindenekelőtt költőnek tartotta magát. Voltak azonban életének olyan időszakai, amikor a politika háttérbe szorította vagy elhallgattatta benne a poétát.

Megítélése ellentmondásos. A Babits halálát követő időszakban ő vált, elsősorban a *Magyar Csillag* (tehát a *Nyugat* utódja) szerkesztőjeként, a magyar költők amolyan „főbizalmijává”. Az 1956-os forradalom után, a hallgatás éveiben, majd később pedig Illyés Gyula lett – csaknem mindenki által elismerten – a nemzet koszorús költője, sőt Bernáth Aurél szerint *egy nép sajátos előljárója*.

Éppen kényes ellensúlyozó szerepe is magyarázhatja, hogy a rendszerváltás óta neve háttérbe szorult, amit mi sem bizonyít jobban, hogy míg a Magyar Életrajzi Lexikon kiegészítéseképpen 1994-ben kiadott IV. kötetében a költők között – a sorok száma alapján – ő került a rangsor élére, addig az ELTE irodalomszakos hallgatóinak 2000-ben megfogalmazott rangsorában nem található a nagy költők listáján.

Magam nem feledhetek két személyes emléket: fiatalságom meghatározó magyarság élményének az '56-os forradalom számát, és e nagy történelmi esemény „*Talpra magyar*”-jának Illyés Gyula „*Az egy mondat a zsarnokságról*” versét tartom, melyet még 1950-ben írt. Másfelől az ő ösztönzésére kezdtem hozzá a magyarság népesség-genetikai vizsgálatához, és e kutatások eredményeit tettük közzé angol nyelvű monográfiánkban, magam pedig ennek következtetéseit foglaltam össze *A magyarság genetikája* című könyvemben, megerősítve Illyés

axiómáját: „magyar az, aki vállalja” vagyis nem genetikai kategória.

Említést érdemel még Illyés Gyula személyiségének kettőssége. Egyrészt szemérmesnek mondták, joggal, mivel magánéletét védte a nyilvánosságtól, elsősorban az újságírói szenzációhajhásztól. Másrészt költeményeiben, prózájában, de még drámáiban is család-történelmi és életrajzi események gyakorta tetten érhetők. Így sorsának megismerése bizonyosan elősegítheti életművének jobb megértését is.

„Mint a madár a faágon szálldosok kis családfámon”

Az apai ágú katolikus Illés-ősök (a költő csak Franciaországból hazatérve, 1924-ben változtatta nevét Illyésre, mivel: *♁ gyermekkoromban sok gúnyt nyeltem /nevem miatt; a prófétának/ nem egy dolgát megsirattam én / udvarán a kis iskolának.* *A p óféta*, 1931) a Dunántúl egyik juhász-dinasztiájához tartoztak. A családi mítosz szerint a dunántúli lápokon és a tolnai dimbes-dombos vidéken nyájaikat nomád módon legeltető besenyő ősöktől származtak. A közvetlen előd generációkban számottevő a társadalmi lecsúszás: míg az apai ükapa önálló és nagyszámú állat birtokosaként Szlavóniáig legeltette nyáját, addig a dédapa már a vidék földesurának fél-szegődményese, végül a

nagyapa csupán az egyik Esterházy herceg első számadó juhásza volt. A szálfamagasságú, békés természetű nagyapa feleségül a *gr ánátos termetű*” Csima Annát vette, aki ugyancsak juhászcsalád leszármazottja, bigottan vallásos és nagyon takarékos.

Gyermekeik között már volt tanult ember, Illés Gyula, akiből vármegyei főjegyző lett. A költő apja: Illés János viszont a kovácmesterséget tanulta ki. Mezőgazdasági gépészként dolgozta le az életét. Nyugtalan, indulatos emberként e természetét magányos szótlanágával rejtgette. A költő anyai ágú Kállay-famíliája sok tekintetben különbözött az apai rokonságtól. A református ükapa: a *„vad sárréti prédikátor”* Kállay Sámuel/József 1796 és 1824 között volt lelkész Gyulaváriban. Elszegényedett.

A nagyapa, Kállay Lajos a Békés-megyei Gyulaváriban született, a bogárnarmesterséget tanulta ki, és ő eresztett gyökeret a Tolna-megyei Rácegresen. Szúkszavú, mosolygós, olvasós ember volt, aki feleségül a korábban szolgálólányként dolgozó Uitz Annát vette. A költő őt gyakorta *„lángelmeként”* emlegette a szellem erejébe vetett bizalma miatt: *„Művelt nő volt, meglepő tárgyi tudással és nemcsak a pusztán, de az egész járásban s talán a megyében is párját ritkító olvasottsággal.”* Még a lányait is taníttatta. Egyetlen fiából, ifjabb Kállay Lajosból, református kántor, tanító, a költő gyermekkori példaképe vált. De a Kállay nagymama kérte meg a földesúr gyermekeinek a nevelőjét is, hogy a kis unokáját, Illyés Gyulát franciára tanítsa.

Négy lánya közül a legkisebbet, a varrást tanuló Idát öthetes ismeretség után vezette el tárhoz Illés János. Nagy, *„észbontó”* szerelem lehetett, amit mindkét család meg akart akadályozni, de a 16 éves lány öngyilkossági kísérlete azután elnémította ellenkezésüket. A református lány nem csak a reverzális esküvőbe (tehát, hogy a gyermekeik mind katolikusok legyenek) ment bele, de maga is áttért férje vallására, amely később súlyos lelki konfliktusainak egyik okát jelentette. Illyés Gyula emlékezete szerint: *„A nyám szép volt. Üde, lányos szép ég, egy kicsit tatáros arccal, de tiszta, finom arcbőrrel s mindvégig ártatlan tekintettel...”* Kétoldalúan is intelligens volt: születetten, és nem közönséges olvasottsága révén”. Az Illyés műveiből kirajzolódó családtörténet igazolja az ennek az alfejezetnek címül választott sorait.

Illés Lajosnak és Kállay Idának három gyermeke született. Az első volt Ferenc, aki kezdetben – az idősebb korából adódó érettsége miatt – bénító hatást gyakorolt a harmadszülött kis Gyulára. A középiskolát nem fejezte be. A gépészerelést tanulta ki. A költő párizsi emigrációja során a szülők elsőszülött fiukat küldték utána, visszacsábítására. Öccse helyett azonban egy fiatal francia lányt, Odette-t vitte haza feleségül. Két gyermekük született, akiknek a sorsa apjuk korai, tragikus halála (baleset áldozata lett) miatt szomorúan alakult. A fiatal özvegy egyik fiával visszament Franciaországba, a másik itthon maradt. A középső gyermek volt Klára, akit azután az apa gyermektelen húga fogadott örökbe. Megházasodott és gyermekei, unokái ma is élnek.

Illyés Gyula 1902-ben, halottak napján született az akkori Rác Egres pusztán (most Felsőrácegrespuszta a neve):

*„...megszülettem én
 ő ratlanul, h vatlanul tán
 halottak estelén,
 novemberben, halottak napján,
 gyertyagyújtáskor, amidőn
 fejfák töő n a p szta nép
 künn térdepelt a dombtetőn,...
 és lent egy ő ratlan sikoltás
 a p rás ő lgy ölen.
 Fönt sírás, t omp jaj, h rangszó
 és lenről a völgy, mint meleg
 tenyér fölnyúlt v gaszul egy csöp
 sikongó életet.”*

(Egy sápadt nő
 egy kis szobában..., 1935)

Világra jöttekor apja 32, anyja 24 éves volt. A meggondolatlan döntésekre hajlamos apa sikertelen pesti munkavállalása, majd egy váltó-kezesége miatt minden vagyonát elvesztette. Közben a szülők közötti viszony is megromlott, elsősorban a két család ellentéte miatt. Az édesanya *„K iskorunkban. még reggeltől estig énekelt, s nem bánta, ha a fél pusztá oda-gyűlik az ablak alá... Aztán, mintha elvágták volna kedő t, akár egy izmot, valami megbénult a lelkében. Sosem tudtam meg, miért...”* Puszták népe). Anyja elvált apjától és Pestre költözött, ahol varrásból élt. Fia, mint visszaemlékezett: *„Választh t-tam, h gy h ő költözöm, a jómódú ozorai család h z (vagyis apai rokonsághoz), vagy anyámhoz”.*

Anyjával maradt, így került 1916-ban Pestre, *t, estő rnéném (anyám h sonmása) és testő rbátyám (ap m büszkélkednivalója) Ozorán maradt; én meg egy keserű kamaszfogadkozást vittem onnan, olyat, amilyennel próféták futottak a szülöttük-föld tündérvilágából...*” Illyés Gyula szülei korán rákban haltak meg (apja gyomorrákban, anyja „generális” daganatban, amely az áttétek következménye lehetett).

Illyés Gyula első felesége Juvancz Irma lett, de hamarosan kiderült: nem egymásnak teremtette őket a sors. Különköltöztek, és ekkor ismerte meg Kozmutza Flórát az akkor még nős költő. Azonnal erős érzések lobbantak föl benne, de családi állapota lehetetlenné tette közeledését, amit tetézett Flóra „jegyessége” József Attilával. Válása és József Attila halála után titokban összeházasodtak, amely miatt nem egyszer alantas vádakkal kellett szembenézniük.

Kozmutza Flóra a magyar gyógypedagógia történetének egyik kiemelkedő személyisége, aki férjének nemcsak szerető hitvese, de legfőbb munkatársa és talán – nem túlzás – életének irányítója lett:

*„Küszködöm, küzdve alakítom
 nemcsak azt, ami lehetek,
 ami lennem rendeltetett,
 ami a lényegem s a titkom;...”*
 (Küszködöm..., évszám nélkül)

*„Én el-elfelejtem, ő tartja számon,
 mi a kedvenc étel-em-italom;
 mi árt b etegnek, m i az orv sságom,
 ki jóbarátom, k i még jobb barátom,
 mi derít fel, mi keserít nagyon.”*
 (Én elfelejtem..., 1949-1952)

Csak egy lányuk, Illyés Mária született, aki édesanyjához hasonlóan a pedagógusi pályát választotta. Feleségül a költő és műfordító Kodolányi Gyulához ment, két gyermekük született.

*„Két család szelleme próbálja bennem:
 egyesülhet-e?”*

Alkatának elemzésekor sokat segít Illyés Gyula önértékelése. Széleskörű műveltségének köszönhetően az alkat létrejöttében a veleszületett genetikai adottságok és az ezt – akár tudatosan is – befolyásoló környezeti-külső hatások együtthatását, interakcióját természet-tudományos szempontból is pontosan fogalmazta meg:

KISTELEKI DÓRA:
„...fejfák tövén a puszta népe”
 (Illyés Gyulának hódolattal)

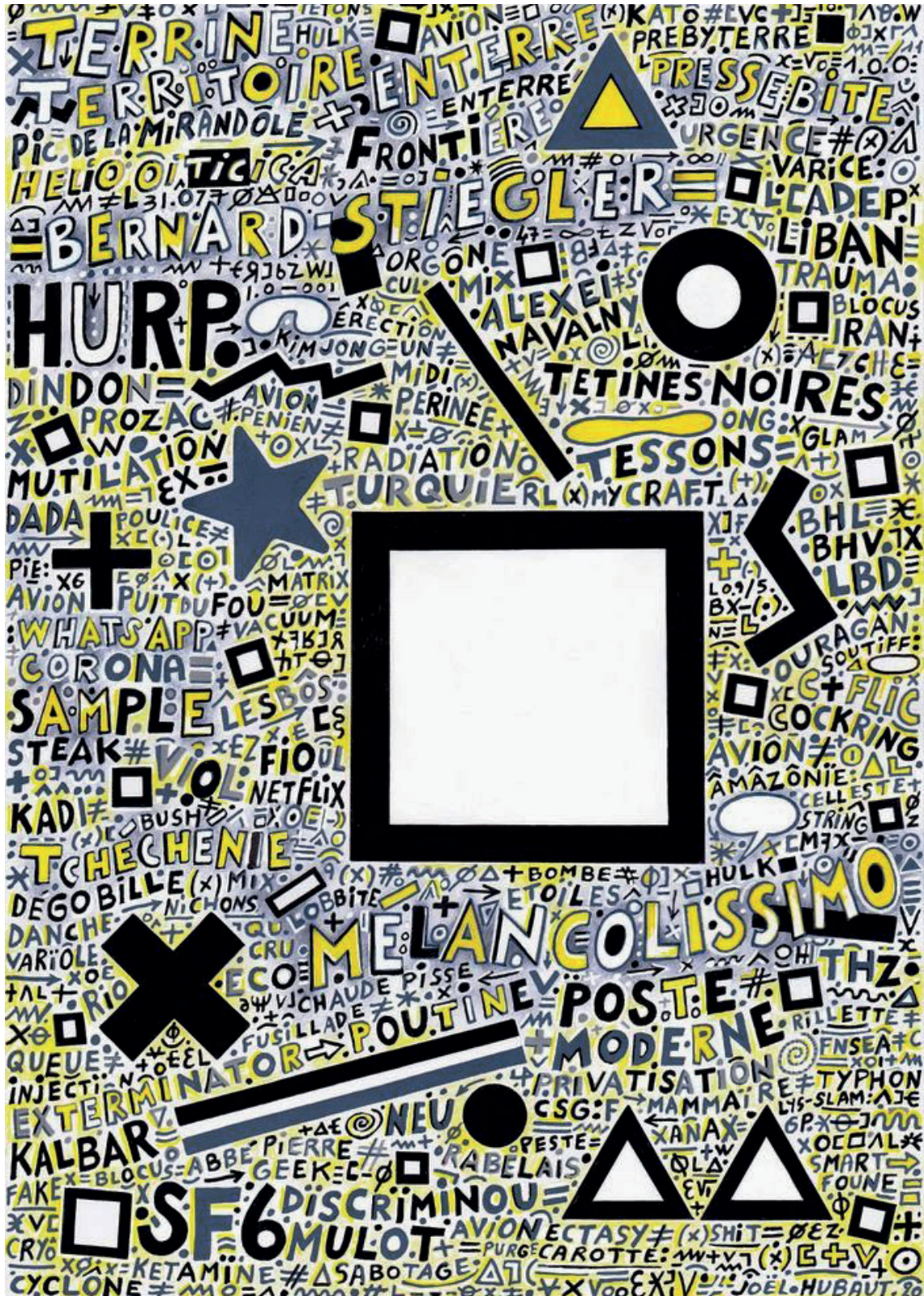
CLEMENTE PADIN vizuális költeménye

■ **TONI PRAT vizuális költeménye**

JOEL HUBAUT vizuális költeménye

ANDRÉ ROBÉR: Reading

Jelenlét a Nyugatban

A Kodolányi János Egyetem Média- és Kommunikáció Tudományi Tanszéke által indított szépírói kurzus hallgatóinak, vagyis a *Jelenlét Szépírói Kör* tagjainak a munkáiból olvashatnak válogatást itt, a Nyugat Plusz hasábjain.

Minden félévben három kurzust indítunk, egy „Líra”, egy „Próza” és egy „Próza-Dramaturgia” tanfolyamot. A kurzus vezetőjeként meggyőződésem, és a gyakorlat is bizonyítja, hogy a vers-, a próza- és a drámaírás tanulható, tehát az ilyen tanfolyamoknak komoly szerepük lehet egy-egy kezdő író pályáján. Mindezt sokan bizonyították: olyanok, akik – éppen a tanfolyam hatására – megtalálták helyüket az irodalmi életben, publikálnak, könyveket adnak ki. Ez számomra, a tanfolyamok vezetőjének számára is fontos motíváció.

A feladatunk: biztosítani a lehetőséget, hogy ráérezzen ki-ki arra, mit is jelent megmutatni magunkat a nyilvánosság előtt, és ezáltal is részévé válni az irodalmi életnek, a szakmának.

Ugyanakkor ma – az internet világában – fokozottan igaz az, hogy nem mindegy, *milyen nyílt nosság* elé lépünk ki, vagy éppen, hogy hol lépünk a nyilvánosság elé. Fontos tudni, hogy a szakmai kontroll nélküli nyilvános felület többet árthat, mint használ, ennek megfelelően a jó szakmai közeg, valamint a szerkesztés jelentősége igencsak megnőtt – párhuzamosan az internet szerepének a növekedésével.

A Nyugat Plusz olyan fórum, ahol megjelenni kivételes megbecsülés. Ezért mond köszönetet a „Jelenlét” a „Nyugatnak”, vagyis ezért örülök annak, hogy most bevezethetem tanítványaim, Goór Csaba, Hajnal Éva, Krajnyák Dalma, Páli-Herczeg Attila és Zágon Judit munkáit. Abban bízom, hogy mind az öten rendszeres szerzői lehetnek a későbbiekben ennek a kivételesen magas színvonalú és igényes irodalmi fórumnak.

Petőcz András

HAJNAL ÉVA

stollwerck

-Tolnai Ottó hatására -

elemér bácsit
a sarki boltost
mindenki hülye zsidónak hívta csak mi nem
pipadohányt árult
olyan jó dohányillat volt nála
meg újságot
és lottót
én stollwerck cukorkáért jártam hozzá
1967-ben
ő minden találkozásunknál sajnálta hogy meghalt az apukám
és mindig küldött még egy stollwercket a testvéremnek is
hazáig szaladtam
leültem az udvaron a kút melletti padra
és megettem mindkettőt
a második sosem ízlett
elemér bácsi rég meghalt
a szemüveges férfi
azzal a fekete táskával itt a buszon
szakasztott a mása
épp van egy karamella a zsebemben
a legjobbkor

Bolemant László: Emlék

ZÁGON JUDIT

Örkény telefonfülkéje

Nem hagyott nyugodni ez a telefonfülke-história. Amiről annyit hallottam. Hogy volt valami Örkény nevű író, meg a telefonfülkéje.

Arra gondoltam, gyanús nekem ez az Örkény, mindig kitalál valamit.

Elhatároztam, hogy ennek most utánanézek.

Ez annál is egyszerűbbnek látszott, mivel solymáriként rendszeresen futok a Pilis eme északi oldalán. Ha Örkény csak egy kicsit is igazat beszél, annak én ott jelét kell találnom.

Egy nem túl forró nyári napon indultam neki, ezúttal hátizsákkal. A fényképezőgépet ugyanis nem akaszthattam a nyakamba, verné az amúgy is feleslegesen dús keblemet futás közben. Kellott viszont a dokumentációhoz. Meg akkor már egy bozótvágó is. És Csibészt sem hagyhattam otthon, mert az elképzelhetetlen, hogy nélküle fussak. Utánam szökne, bármi áron. Előzetesen beavattam őt a terveimbe, ahogy máskor. Mindig megértette, hogy aznap mi vár ránk, kék ösvény, kígyó ösvény, piros ösvény, és mindig pontosan arra szaladt, jóval előttem. Mintha ő jelezné nekem az irányt, nehogy eltévedjek.

Most azt közöltem vele, hogy az Örkény telefonfülkéjét keressük, ne rohangáljon előre, mivel nem tudjuk, hol lelünk majd rá.

A legrövidebb úton előbb elfutottunk Húvösvölgy utolsó házáig, s onnan a kék ösvényen Nagykovácsi felé. Az erdő legtöbb tisztását jól ismertem, azokat is, amelyek a sűrű bokroktól szinte megközelíthetetlenek. Csibészt ugyanis el-elcsábította egy-egy ínycsiklandó illat, amit aztán nem is akaródzott otthagynia. Ilyenkor utána kellett másznom, akárha négykézláb is. Csak ha személyesen látott, hitte el, hogy hozzám tartozik, s nem ahhoz az illatos tisztáshoz.

Volt azonban néhány tisztás, amit csak sejteni lehetett a sűrű növényzet mögött. Ösvény, akár csak egy kutyaméretű, nem vezetett oda. Egy ilyenben állhat az a telefonfülke, ha nem Örkény találta ki.

Mondtam Csibésznek, hogy keress. Mivel ma már nincsenek telefonfülkék, elmagyaráztam

neki, hogy az egy nagy üvegfalú, fémszerkezetes doboz, de lehet, hogy az üveg már régen kitört belőle. Fuss! – mondtam neki. – Keress!

Csibész meg-megtorpant, talán nem értette a dolgot, bizonytalanul baktatott mellettem, míg én futottam. Az neki csak séta.

Egyszer csak nekiiramodott, és eltűnt egy olyan sűrű bokorban, amin még egy macska se férne át, nemhogy egy ilyen délceg vizsla.

Bozótvágómmal tíz perc alatt áthágtam a bozótoson, és egy csodálatos tisztásra bukkantam. Éppen megfelelt a leírásnak. Tíz méter átmérőjű lehetett, kör alakú. Vadpipacs és fű borította derék-magasságig, és a vastag törzsű fák erődítményként ölelték körül. Szájtátva néztem körbe, de se telefonfülkét, se a Csibészt nem láttam. Fütttyentgettem, rikkantottam, nevéen szólítottam az ebet, de hiába.

Már éppen fordultam volna vissza a magam vágta nyíláshoz, hogy dolgavégezetlen, vagyis nagyon is dolgomat bevégezve, miszerint Örkény az egészet csak kitalálta, amikor békabrekegést hallottam. Ez ebben az évszakban, ezen a tájon nagyon is szokatlan.

Erősen füleltem a következő brekegésre várva. Csibészt mindig feltűnően felizgatták a békák, nyilván ott lesz, ahol ez. A második brekegés már jóval erősebb volt, és egyenesen követelőző. Tudtam, merre kell elinduljak, de azt nem, hogy hova. A tisztás legtávolabbi pontjáról jött a hang. Attól tartottam, ismét a sűrűbe kell majd begázolnom.

A harmadik brekegéssel egy időben pillantottam meg azt a különös képződményt, amit eddig nem vettem észre. Fának nézhettem, egyiknek a sok közül. Csakhogy ez négyzetes formájú volt, kissé beljebb, s jóval terjedelmesebb a többinél. Laposan végződött, nem ritkuló ágakban, hogy is nem vettem észre azonnal? Annyira sűrűn nőtte be a borostyán, hogy könyékig bedugva a kezem sem éreztem szilád anyagot.

Rendkívül izgatott lettem. Ebben a pillanatban jöttem rá, mennyire vágytam, hogy az a történet legalább egy kicsit igaz legyen, ne csupán Örkény határtalan fantáziája. Újra szólogatni kezdtem a

kutyát, közben bogozgattam a borostyánt, hátha legalább egy kicsit kiszabadíthatom azt a fülkét. Annyira legalább, hogy bekukkantsak vagy behallgatózzak. Megpróbáltam felugrani a tetejéig, hátha a peremében megkapaszzkodhatok, de nem értem el.

Akkor négykézlábra ereszkedtem, és nagy megkönnyebbülésemre alul harminc centis rést találtam. Fejemet a földre fektettem, hogy belásak. Tisztán láttam a négy rozsdás vaslábat. De Csibészt nem láttam. Akkor beljebb kúsztam, de rékig belógtam a fülkébe, meg tudtam kicsit fordulni. Felnéztem, és akkor megláttam a békát.

Azon a kicsi polcon ült, amire a telefonkönyvet köti ki a posta, amíg a huligánok le nem szagatják. Ösztönösen megkérdeztem, nem látta-e Csibészt. Erre lenézett rám, és ugrott egy aprócskát. Megijedtem. Nem mintha félnék a békáktól, de annak nem örültem volna, ha az arcomra ugrik. Csak néztem rám fényes barna szemekkel, ahogy a Csibész szokott, amikor akar valamit. Behúztam magam

után a lábaimat is a fülkébe. Teteje nem volt, besüttött a nap. Feltápászkodtam, hunyorognom kellett az éles fényben, de így is tisztán láttam, hogy a béka esdeklőn néz rám. Viharászva megkérdeztem tőle, hogy mi van, te vagy a Csibész? Erre egyértelműen igenlő brekegést hallatott.

– És csokoljalak is meg, mi? – kérdeztem kuncogva. – Hogy újra kutya lehessél?

De a békának nem volt humorérzéke, most is csak kimérten brekkent egyet.

Mit veszíthetek, gondoltam. Fintorogva óvatos csókot leheltem a béka feje búbjára. Erre ő leszökent a polcról, és két ugrással kint termett a fülkéből.

– A szentségedet, Csibész! – kiáltottam el magam, és testem újrarahajtogatásával megkezdtem a mászást kifelé. Összekaristolva, de épségben álltam újra talpra a tisztáson, ahol egy eszméletlen jóképű, magas, sportos, barna szemű fiatal férfi mosolygott rám, elbűvölően kedves iróniával a tekintetében.

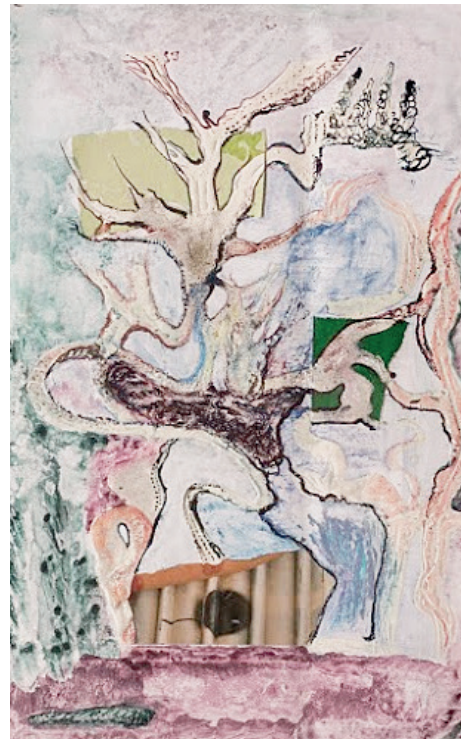
Persze, hogy a fülkét elfelejtettem lefényképezni.

KRAJNYÁK DALMA

Én nem így terveztem

hogy szétmállasz a kezeim között
enged a görcsös szorítás
azon kapom magam, hogy kosarat formázó kezeim
résnyire nyitom
ujjaim között a rések
szakadékká mélyülnek
porrrá diminuálódva peregsz ki rajtuk
szítálok a közös életünk porszemeit
száraz, könnyed homokszemek
halmazába dugtuk a fejünket
ezzé formálódott a kötött salak, amiből
várat próbáltunk tapicskolni
én, a kezeimmel, amiből épp kiperegsz
te a kezeiddel, amivel még mindig kosarat formálsz
izzó lávaként folyok ki belőle
te még tartod, mondd, még ha bele is halsz
az égési sérülésekbe
a gyávaságba
a szerelemtelenségbe
tartod a maradtmégvalami-illúziót
a semmit tartod
kiszáradt mederként a tenyered
hömpölygő folyóként kettőnkből kilépek
kifolyok ujj-zsilipeid óvó-szorítójából
és te csak állsz, csukott szemeid mögött
tágra nyílt tekintettel és markolod a múltat.

Tudom, hogy te sem így tervezted.

MISKE EMŐ: Ösvények

GOÓR CSABA

Túra

Kosztolányi Dezső nyomán

Az éjszakai eső után mindenütt párapamacsok kúsztak föl a hegy oldalán. A Nap még nem tudta áttörni a ködöt, de már biztatóan átszűrődött a fénye.

Apa kikászálódott a sátorból, de a hűvöstől és a lábszár közepig érő vizes fűtől egy pillanatra megtorpant.

– Hol jártál ilyen korán? – kérdezte álmos hangon Anya.

– Pisilnem kellett, és jól lefagytak a lábaim. Hol van a ruhás batyu?

– Bent, hátul, Öcsi feje alatt.

– Kéne egy száraz zokni, de nagyon gyorsan! Kibányászom alóla.

– Ne zavard föl, kérlek! Nézd, milyen édesdeden alszik! Vedd föl a tegnapit, jó?

– Az tocsog a víztől. Nem érdekel, fölkeltem! Amúgy is számolni valóm van vele. Este lelécelt, pedig fölfelé jövet megígérte, hogy segít majd sátrat verni.

– Ne legyél mérges rá! Megkönnyebbült, hogy fölértünk, és végre lazíthatott egy kicsit.

– Persze, kiesett a kezéből a cucc ott, ahol éppen megállt. Úgy, mint otthon, az előszoba közepén. Mindig elspriccel, amikor munka van, de rögtön megjelenik, amint tiszta a levegő, és ártatlan képpel közli, hogy „éhes vagyok”.

– Kamaszodik. Legyél türelmesebb vele, és kérjél is, ne csak utasításokat osztogass!

– De én a harmadik hiába való felszólítás után kiakadok, és felemelem a hangom. Megjegyzem, te is ugyanúgy kiabálsz vele, igaz te tízig bírod.

– Csöndesebben! Fölzajongod az egész társaságot. Persze, hogy én is kiabálok. De valahogy át kell vészelnünk azt a pár évet, amíg ilyen nehéz lesz a gyerekünkkel. Gyere, inkább bújjunk még vissza! Add ide azt a hideg lábat, majd én megmelengetem!

*

– Gyere, fiam, fölsegítem a hátadra a sátrat! – adta ki Apa az ukázt.

– Én nem! Én aztán nem cipelem azt a dögöt! – válaszolta oda félvállról Öcsi, és elindult a másik két korabeli sráccal.

– Azt mondtam, hogy gyere ide! Hozzad beszélek, a kurva életbe!

– Ne üvölsél! Ezzel nem érsz el nála semmit sem – próbálta csitítani Anya.

– Öcsikém, nem hallottad, hogy hívott apukád? Légy szíves, gyere vissza!

– Nem! – vakkantotta vissza Öcsi.

– Szépen kértelek, ugye? Légy szíves, és gyere vissza!

– Megmondtam neki, hogy én nem cipelem azt a szart – üvöltötte Öcsi artikulátlan hangon.

– Na jó, én aztán nem fogok rimánkodni ennek a takonynak! Ne várd meg, hogy érted menjek! Indulj el! Egy ... keeettőőő ... háááárom!

Az egész társaság lecövekelve figyelte a színjátékot. Apa odafutott, és a kezénél fogva húzni kezdte Öcsit.

– Ne rángass, jó!? Ez fáj!

– Nem hallottad, amit mondtam?

– Miért én ...

– Azért, drága fiacskám, mert úgy, ahogy este, reggel is szartál segíteni. Szokásod szerint leléptél. Merre kóvályogtál?

– Szarnom kellett – válaszolta Öcsi ötletszerűen, ha már az apja is ezt a szót használta.

– Egész reggel?

– Szorulásom volt – vágta rá Öcsi, és elrohogta magát. Érzékelte, hogy ült a poén, és a körülállókkal együtt joggal reménykedett abban, hogy Apa is elneveti magát. Ehelyett azonban egy hatalmasat kapott a füle tövére.

– Most boldog vagy? – sziszegte Öcsi vad gyűlölettel a szemében. Tüntető lassúsággal indult el a csomag felé, végig háttal a többieknek, hogy ne láthassák a könnyeit.

Apa hosszasan babrált a hátizsákokkal, azután beállt a sor végére, és vissza-visszapillantott, hogy követi-e a fia.

Anya bevárta Apát, de látva Apa könnyes, feszült arcát és háritó kézmozdulatát, újra előresietett. Fél óra múlva megint jött, és percekig némán baktattak együtt, mire Apa megszólalt.

– Belementem egy olyan helyzetbe, amiből nem lehetett jól kijönnöm. És most elég vacakul érzem magamat ettől.

Vadnyugat

– Hidd el, neki sem jó. Nem tudatosan csinálta, csak muszáj volt kipróbálnia a határait. Reflexből. Meg produkálni akarta magát a többi srác előtt. Látnád, hogy kullog most utánad!

– Hülye vagyok, még a földadott ziccert sem ütöttem le.

– Kár érte! Bocs', de én sem tudtam megállni nevetés nélkül.

– Sikerült jól elcseszni ezt a napot is.

– Pedig úgy örültem, hogy egyáltalán eljött még velünk nyaralni! Tudom, hogy elsősorban a fiú társaság miatt, de valamennyit mégis csak együtt vagyunk. Ezek után lehet, hogy ez volt az utolsó alkalom. Nem akarsz bocsánatot kérni tőle? – puhatolózott Anya.

– Nem egyedül én vagyok a hunyó. Előbb ő kérjen!

– Megbeszélem vele, jó?

– Nem. Azt akarom, hogy magától tegye.

– Legalább hadd segítsek neki cipekedni!

– Nem. Majd az első pihenő után átveszem tőle.

– Nem értelek, minek ez a minden áron való erőfitogtatás!

*

A gerincen egy nagy sziklatömb tövében lepedett le a társaság az első pihenőre. Apa már szedegette ki a hátizsákból a tízórait, amikor felbukkant Öcsi.

– Ta-da-da-dám! És a magyar versenyző utolsó erejét összeszedve megérkezik a célba. Nagy tapsot érdemel! – üdvözölte Anya.

Öcsi egy pillanatra lelassított Apa előtt, ledobta a hátáról a terhet, és szó nélkül ment tovább. A sátor az előkészített ennivaló között landolt nagy csattanással, és szanaszét röpített mindent.

– Agyon csapom ezt az agyament kölköt – pattant fel Apa.

– Maradj, majd én! – intette le Anya, és viszatolta Apát a földre.

Néhány perc múlva megjelent Öcsi.

– Bocs', véletlen volt – motyogta oda úgy, hogy közben elnézett Apa feje fölött a semmi-be.

– Ezt a bocsánatkérést nem tudom elfogadni. Most pedig szépen összeszedsz mindent, amit szétszórtál!

Öcsi kelletlenül egy kupacra hajigálta a szendvicseket és a szétgurult innivalókat, majd összeszorított szájjal és széttárt kezekkel kérdően nézett Apára.

– A kulacsot is! Arra gurult el – és az ujjával a gerinc túloldala felé mutatott.

– Én azt aztán nem! Baromira meredek – jelentette ki Öcsi miután lenézett, és megpillantotta a mélyben.

Apa is, és felmérte a terepet.

– Arra jobbra indul az ösvény, utána ott, a bozótos előtt beveszi balra a hajtűkanyart, és itt vezet el éppen alattunk. Nur nicht beszären und lödulandusz! – adta ki Apa a vezényszót, amit egy közepes méretű hátba veréssel nyomatékosított. Öcsi lassított felvételben indult el a csapáson.

– Mi a helyzet? – érdeklődött kíváncsian Anya – bocsánatot kért?

– Ja. Mondjuk.

– Nem voltál túl meggyőző. És most hol van?

– Akadt még egy kis rendbe hozni valója. Ne várjunk rá, gyere kajáljunk!

Ettek, majd leheveredtek a szikla szélárnyékába, és élvezték a napsütést.

– Hol van Öcsi? – riadt föl Anya a túravezető „indulás” kiáltására.

– Ennyi idő alatt már vissza kellett volna érnie – monda Apa ijedt arccal.

– Honnan?

Apa odalépett a gerincre és lemutatott. Megrémült, mert a kulacs még mindig odalent hevert a fűben.

– Te nem vagy normális! Leküldted oda?

– Sima sétaút vezet arra, látod? – és Apa egyre jobban remegő ujjal rajzolta a levegőbe az ösvény vonalát.

– Várjatok! Eltűnt Öcsi! – kiáltotta kétségbeesetten Apa.

Harminc méterrel lejjebb, egy sziklaszirten találták meg a holttestet. Látszott a nyomokból, hogy Öcsi elindult ugyan az ösvényen, ahogy Apa mutatta, de néhány lépés után levágta a kanyart, és a murvás, esőtől nedves meredélyen kicsúszott a lába.

– Ne csináld ezt velem, Öcsikém! Miért nem fogadtál szót? Hogy kérünk így egymástól bocsánatot? – zokogta Apa az élettelen testre borulva.

PÁLI-HERCZEG ATTILA

Öregek

„S a feje körül tompa derengés”
(Füst Milán)

szívetek felett a múlt hintáztatja befászlított ízületeit és emlékeitek már nemessé erjedtek
a széndioxidos levegő túlnyomásában
sztrókos izmaitok sámándadogása idézi besárgult bús melódiáitok kopottságát
pókhálós hajlataitok derengnek még takaróitok titkos zugaiban de elzalogosított
szenvedélyeitek zsarátnoktalan pislákolása és kihamvadt régi forradalmaitok tudógondozó gyengesége
már nem túlköl indulót a fogaskerekes napkeltében
nem vágytok már rohanó csigalépcsők szédületére és lassan fogyó ingerekkel tompul
ízérzéketek az alkonyodásban
frontot járt csontjaitok fegyverropogása ráncosra ázott teafilterszemeitek és dércsípte mazsola
kacsóitok nem lelnek otthonra fényesen feszülő tájainkon
már soha nem önfedelt a nevetésetek csak a kórtermek csempéi csoszognak sóhajaitokban és
megsárgult vászonjaitokra nem táncolnak már fel friss pacsulifestékek
homlokotok repedező golyóütötte fal történelmi emlék foghíjtelkeiken memoáros
monológjaitok romhalmazai sorakoznak de tudjuk jól alóluk a mi kisedtörtetésű
csíránk sarjadnak majd ki
drága lehetett volna dzsinneink fickándozva hulló visszeres levelek
milyen anyagból vagytok hogy a kopástól szebbek és nemesebbek lesztek miért fénylik arany
színnel már nem tagadott önzésetek olthatatlan önvalótok ártatlan s már szemérmes
szemérmertlenségeitek
miért bókoltjátok kudarcaitokat hősi küzdelemmé hiszen már száz éve sírgödrök között
bukdácsoltok és már régen pendíthetetlenre kristályosodott bennetek a fájdalom és csak
elhagyott fészerek tetőire hullajtjátok hullámpalás álmaitok
vizet teszték el a spejzba életföltő ballonokkal nehezebb időkre és az újságpapír őszintébb
csörrenéseiben hisztek már csak igazán mert volt hogy mindent elvettek tőletek az
állami hatalom sakkbábúi
húgygőzös révülettel vetítitek a kórházak üres falára a régi tanyát utánatok síró állataitokkal
meg a bútorokat és a leányt kezében csuporral kinek tejes lett a blúza
ezt itt mind elvitték dadogjátok örökre megkésített dühvel és hogy ki nevet kérditek
ivadékaitok rémült csöndjében
ábrándos szemetek ilyenkor már messzebbre néz a tárgyak földi geometriájánál és néha csak
az hoz vissza benneteket hogy a virágokat a gangon egyszer még meg kell locsolni
mi pedig harmatos napkelték giccses képeivel és instant talmi bölcsességekkel loholunk
utánatok de sehogy sem értjük szavaitok hétköznapi traktorsúlyait
maradatok hát velünk szentképes bibliáitokkal emberöltő foszladozású kendőitekkal soha el
nem hagyott aranyrigolyáitokkal homályos szobáitok rejtekén ketyegő vekkerek pattogó
konvektorok és duruzsoló szokolrádiók között és ne hagyjátok hogy elfelejtsük
fermentált ízeit szépialatomásaitoknak

Nyugatplusz

■ BÍRÓ JÓZSEF

Jimi Hendrix emlékére

könnyei meg csak úgy kétség nélkül peregnék
hosszú idővel azelőtt nagy szegénység persze
meglepő hasonlóságok igaz máris más
álmogyötörten hozzá mégsem akkorra
„*night bird flying*”
bármely helyzetben
if

David Bowie emlékére

soha nem több egybeeső egy gyönyörű volt
immár csak csillagpálya ezért fénye nappal
sűrű tűzijátékával kegyelmi pillanat tükröz
ami megismételhetetlen kívánható mégis
„*ashes to ashes*”
tehát örökkön
ha

■ Z. NÉMETH ISTVÁN

Az út vége

A villamos bevitt a remízbe,
nem szállított le senki,
hát ülök, és bámulom
az olajos félhomályt.
A falra firkált verseknek
akár szerzőjük lehetnék,
no és a pattogó fémek...
minden fogam belesajdul.
Hogy otthonos lett a kocsiszín,
kicsit elhatározás kérdése is.
Zsebembe pont belefér
a tenyerem, az ablakon túl
kényelmes lakás képe vibrál,
mosolygós asszonyka főzi
a vacsorát, hancúrozó gyermek
kacaja zsongít. Ha lenne térerő,
azt üzenném, ne keressetek többé,
barátaim, az esti árnyak lassan
felgombolyítják körvonalamat,
a lopakodó sötétség fekete nyilakat
lőtt ki a szívem felé, és alig várom,
hogy megérkezzenek.

MISKE EMŐ: Haiku kép X.

VÖRÖS ISTVÁN

A bomlás menetrendje

Amit kamaszként fölépít az ember,
a szerteágazó személyiséget,
az iránt nincs benne kimélet,
vagy egyszerűen védekezni nem mer?

Amit kamaszként lerombol az ember,
a megörökölt előítéleteket,
újra felépíti nagy türelemmel,
ráomlanak a kínos helyzetek.

Az elkopásnak nincsen menetrendje,
de mind ritkábban indulnak a végtelenbe
a vonatok vagy karavánok.

Fölesznek nők, ellenségek, barátok,
habár mindegyiknek más az étrendje,
megtapad rajtunk az ideges átok.

Egy senki

Most már azért se, azért se beszélek,
most már azért se hallgatok,
lássák, mikor egy senkiben feléled
egy világító forradalom.

Már mindent értek, de nem mondom el.
Lassacskán minden örömért lakolni kell.

KISTELEKI DÓRA illusztrációja

SEAN SCULLY
ÁTUTAZÓ Retrospektív
kiállítás

2020. 10. 14. – 2021. 01. 31.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

mng.hu

Kiemelt
támogatás

SPINUSZ

Kiemelt
partner

Kerlin Gallery

Partner:

Magyar Nemzeti Galéria

Együttműködés
partner:

Zenit

Hotels

AMBRUS JÓZSEF

Szerver-gondolat

Most naplemente van, fázik a tenger,
hitem párolog mint fehér gondolat,
lassul az átmenet, lassul szerver, –
valami belőlem mindig kimarad.
Az emlékezés mindig átmeneti,
körforgás, ami egymásba szakad,
a harmóniát testem megszereti,
ha szépen bántanak a sugarak.
A galaxis forog, tele van nappal,
zománc-szemed nem tud védekezni,
kivárom az éjszakát tiszta aggyal,
amíg botorkál véredben a semmi.

Arcomba hullnak a csillagképek,
– a félelem titokban átsuhan, –
földre zuhannak a szenvedések,
– és szétperog az élet biztosan.
Nem tudom, az éjszaka mit szerettem,
– az új csillagok vigyázban állnak, –
milliárdnyi órát ragyognak felettem,
és megváltozott mosolya a nyárnak.

A gondolatból legtöbbször kilépek,
hajnal betemet, semmi sem marad,
mert a szavakban boldogan kiégek,
amíg a csillagok bevilágítanak.

Z. NÉMETH ISTVÁN

Bőrökötés

felkarján kézírás
válljában lábjegyzet
gerincén szótagok
szlogenek tomporán
talpán jól eltalált
versidézetek

nyitott könyv a lány

KÉRINGER GÁBOR

Tech-ima

Régóta
játszom ezt.
Bírja a vas,
tűrhető
a hardverem.
A gépház
picit kopott,
– itt-ott rozsdafolt –
de a hangkártyám
– azt mondják –
igazán remek.
Ritka a vírus
és úgy látom,
van bőven tárhely.
Igaz, akad,
aki ósdinak tartja,
de hozzám nőtt valahogy.
Ahogy ülök előtte,
mintha
az életemmel játszanék.
Időnként frissítek
– most is jó lenne egy –
be is ütöm a
Mindenható pont komon:
Uram,
ha lehet,
és nem túl drága,
egy ideig ezzel
még elfoglalnám magam.

www.tamaso.hu

Kis példányszámú könyvek és
újságok gyártásának specialistája

VARGA GRÉTI

Néha áttörném

Néha áttörném
Lezúznám
Össze is zavarnám
Az álló vizet
Fenekestől felfogatnám
Borítanám a rend-
detlenséget-képző raggal
Kiragadnálak
Nem érdekelne
A következmény
Csupán csak
a Remény
Nem erkölcsös
Csósz
De megfékez a szelíd, ami bennem
Türelem rózsát
Teremt és
Az Új világ
Évődő
Terveket szövöget
meginthathatlan.
Kibírja a vihart, s a szelet
Mert, úgy,
– mint még soha –,
Végre
Szeret.

JUHÁSZ ZSUZSANNA

Fogadalom

Szamovárbaba flitterszoknyája,
póráz és égzengés – ígért a jósnak,
porcelánrepedés és megmentett szakadékok,
autók vonulása a fétisek fogadónapján.

Z. NÉMETH ISTVÁN

Rövidhír

Nem túl fényes az öröklét,
Isten harapja öklét.
Lehet teremtett világa
mérgező, füstölgő, kába,
egy köztes létben
a Mester még mindig
szerelmes Margaritába.

BAGI IVÁN

A túlélés önrésze

Mi lenne, ha kiderülne, hogy sosem voltam átütően tehetséges?
Csak azért találtam ki egyetlen soraimat, hogy a gondolkodás melegen tartsa kihűlt
identitásomat,
hogy elégtelen létezésemet ne kelljen sokáig magára hagyni.

Nem mondom, hogy Istennek beszéltem ilyenkor
Még csak nem is magamnak
Magamnak a legkevésbé.
Leendő közönségem sosem hagyott hidegen, de órájuk aligha számíthattam.

Az igazságnak tartoztam kilátástalan szemantikai küzdelmeimmel.

Hosszúra nyúlt túlélésem minden perccel tovább mélyíti kiszolgáltatottságomat.

Mindig az utolsó szó jogán írok.

Fontos, hogy a legkevesebbel a legtöbbre vigyem,
hogy egy szép napon tarthatatlan magányom valamelyik mondata célba találjon.

CSONTOS MÁRTA

Carpe Diem kísérlet

Carpe diem, mondtad magadnak,
s léptél egyet a sorstáblán.
A lóugrásnál szembe néztek
veled fenyegető kobrafejek,
a bástya mögött koponyafal
emelkedett, a csapdákkal
felszerelt csatamezőkön
kimenőt kapott a gyűlölet.

Carpe diem, mondtad magadnak,
s a gazdátlan idővel kihívóan
szembenéztél, kezeden ugrált
a Végzet Lándzsa. A csönd pille-
könnyű köntösét páncél öltözékre
cserélted, tudtad, merénylet
készül ellened nemsokára.

A király hallgat, a királynő hallgat,
a gyalogság hallgat
Nem tudni, ki fogja végül
átvenni a hatalmat.

MISKE EMŐ: Kótáj

HORVÁTH GÁBOR MIKLÓS

pedagógia

hogyan szemezgeti anyám a nyusziscukrot
puha finom szerencsi nyuszicsemege
éppen egyfogú banyáknak való mondja
és nevetve lapoz egyet Török Sándor
tizenkét albérleti szobában esett
történetekről írt kopogós könyvében

most mitévő legyek pedagógiai
okokból szüntessem meg ezt az idilli
állapotot ebéd előtt nem ehetünk
édességet így tanultam valamikor
még közelebb tolong a zacskót anyámhoz

MORKUSZT TAMÁS

Azután

Tudni akartam,
őriznek-e még minket.
Akiktől a smiley-kitűzőt kaptuk,
egy alternatív univerzumban,
politikussá vált szuperhősök.
Egy percre a végítéletől,
megment-e önmagunktól,
az a kísérleti robbantás.
Ami kiöli a legmélyebb érzéseket,
az idealizált világból.
Mert ha lekerülnek a maszkok,
kiderül, jelent-e még valamit,
a tér, az idő, és a létezés.
Vagy csak úgy tűnik,
mintha éltünk volna.
Ott, ahol csak a monoton szignál,
jelzi a szívverést.

FILIP TAMÁS

Csukott szemmel

Gyönyörű, ahogy pagodák szelídítik
a vadont, ahogy nektárt
sír a negyedik szem,
ahogy a műfüves pályán
a fiú valódi villámok között cselez.

Itt fecskék őrzik a nyarat,
fogyatkozó, sovány nyarunkat.
Fáradhatatlanul cikáznak, és
amíg itt vannak, nem engedik
széthullani a nyár-molekulákat.

Felhőkönyveket olvas
a rendíthetetlen szélmalom,
betűit beleőrli a lisztbe, hogy
a kenyérben ne csak föld és víz,
hanem kék ég is legyen.

Ma nincs okom rá, hogy meneküljek,
mégis eszembe jut. Valahol
itt van a rejtekajtó, simítom
a falat. Becsukom a szemem,
hogy könnyebben megtaláljam.

TÜRJEI ZOLTÁN

Többdimenziós

Praktikus hétköznapiak járják körbe a valóságot,
empirikus segédletek mentén értelmezve.
Hegymászás, talajvesztés, ahogy lenni szokott.
Hasonmásaink elrugaszkodva teremtenek lehetőségeket
nem igazítva a részeket a korlátokhoz.
Alkalomadtán saját koponyánkból kinézve is magunkat látjuk.
Ahogy a teremtő Istennek látja saját haját.
Pokolból nem lesz mennyország – tartja a mondás,
én is tartom a lélegzetem, hátha történik valami csoda.
Előbb-utóbb úgyis felfaljuk egymást a világgal,
de addig még jó lenne csinálni valamit több dimenzióban.
A sorokat átszűrni szemből, hogy meglegyen a „z” tengely.
A hasadásnál torzulás lesz, ez természetes,
ahogy az eseményhorizontban is kifordulnak magukból a dolgok.
Az ördög a részegekben van,
de én nem tudom, hogy az ördögség
vagy a részegség áll-e közelebb eredeti természetünkhöz.

Egy biztos azonban: nem az vagyok, akinek születtem.

Türelmetlenül viselt

Bizony mondom, fáíró! ismerni meg az erdőt.
Avagy tönkjeiről, ha az utolsó szálig kivágták.
És nehéz megvigasztalni Istent, mikor élő
lánctalp csikorog a magyar vérnarancsokon.

Türelmetlenül viselt hosszú szenvedélyem
nem tanul semmiből. Hány vödör jeges víz
kell még neki, hogy lenyugodjon? És mondd,
jól volna bármire az a dermesztő nyugalom?

Hitelenségem viszont agyaglábakon áll.
Minden nap kérdően tekint rám: mikor
engedem meg neki, hogy végre összedőljön?

Sok dühöt kell még addig kifújnom magamból.
De eljön a nap, mikor a történet engem kigondol.
S nem szerző leszek, de cím a könyvborítón.

DEÉR GYÖRGY

Költősors

...ordítanod kell
– hogy meghallják szavad!
égned fáklyaként
– hogy végre lássanak!
vért köpnöd (habosat)
– hogy megsajnáljanak!
izzó vason sülnöd
keresztre-feszülöd
– higgyék igazad!...

DRASKÓCZI ÁGNES

November

Szél. Egy felhő és talán a nap
összeroncsolt, csupasz fába kap.
Nem is nap már, gyengécske sugár,
vörös izzás; új tavaszra vár.
Esőemlék, szürke kergű fa:
rég a múlté levélmosolya...
Termékeny nőt látsz-e benne még?
Vagy kísértő sárgult levelét...
Dús gyökérzet törzssé érdesül,
néhány démon odvában elül,
s csak a kéreg, kéreg kéreget
– torzón is bár, újra – életet.

MISKE EMŐ: Ó, a Balaton

MOLNÁR JÓZSEF

Táncolni kéne!

- Unokámnak ajánlva

Nem számít, ha borul a pohár,
és a sok marha hetet-havat béget,
a gaz már csengeti a rétet,
kacaj a felhők fölé, kislefiam!

Jéggel teli kosarat szállítok,
vele a halottakat mossák fel,
annyi, de annyi az elmúlás, hej!
Kacaj a felhők fölé, kislefiam!

Lóval húzzák a sötétséget,
hordják halomba a szemetet,
ez csak álom, mindent a bűn betemet,
kacaj a felhők fölé, kislefiam!

Táncolni kéne, múltatni másnapig,
elfelejteni, hogy elégünk mi is,
életünkben hittük, lesz majd szép finis,
kacaj a felhők fölé, kislefiam!

Néha már lefognám saját kezem,
majmok és megalázottak néznek,
valami álarcok mögötti résen,
kacaj a felhők fölé, kislefiam!

Szédülök és el sem hiszem,
hogy mélyülő mélység, amit látok,
inkább rózsaszínben látnám a világot,
kacaj a felhők fölé, kislefiam!

Talán madár leszek egyszer,
vagy inkább nagy-nagy repülő,
olyan szelíd földanyát kerülő,
kacaj a felhők fölé, kislefiam!

És a magasból, tudom, ha lenézek,
a te naplássású arcodat látom,
melledben feszülnek országnyi álmok,
kacaj a felhők fölé, kislefiam!

Ím, a kezemben rózsza, illata ölel,
hogy leszünk, vagy nem leszünk, ki tudja,
ki az, ki a tüskés szemű bolondokat lefutja?
Kacaj a felhők fölé, kislefiam!

Most tiszta vagy, daliásan faldöngető,
és leszel bátor, megismerik a neved,
és az győz, ki utoljára nevet,
kacaj a felhők fölé, kislefiam!

JÓNA DÁVID

Fáradt aranya

Baranyi Ferenc Tompazöld című versére

Baranyival álmodt láttam, Baranyában erdőt jártam,
magasodtak a mondathegyek,
képzeletben körém guggolt
a papírerődök aranyában megfürdetett ősi Mecsek.

(egy szuszra...)

Az enyém nem tompazöld, inkább fáradt aranyszín volt:
a lombok, a törzsek, szinte minden,
méltóságos alkonyat hívott tetemre,
a még itt is hiú reményeimben.

Hívott, és magamra is hagyott,
igaz, ez a legtöbb, mit tehetett,
aranyszín bódulatomban
pázsitágyba fektetett.

Éjszakák teltek, s ugyanannyi nappal,
mikor egy tavat néztem,
egy pocsolyát, tetején gyűrött celofánlappal.

Nekem így is tó, nekem így is erdő,
és azzal a fáradt aranyszínnel,
amiért a lámpán is ott van a lámpaernyő,
a valóság ellen a verseiddel, a verseimmel.

Hisz erdőt teremtünk magunknak,
és hozzá tavat, szerelmet, reményt,
mi ívelt sorokat mutatunk,
míg mások fényképgyűjteményt.

Az ember mindig azt issza, amit beletölt,
és a döntésektől lesz az szép,
mondjuk fáradt arany, vagy tompazöld,
vagy faltól falig tükörkép...

DEBRECZENY GYÖRGY

járvány idején

vajon a katonák gépfegyverének is
viselni kell a védőfelszerelést?

Nem volt
többé?*Baranyi Ferenc Nincs többé
című versére*

Mesélj, mi lett? Szonetted dolgát tette?
Jósága mondd, tűzre gyulladott?
És a verseid értette, szerette?
Vagy a köteteiden hamar túlradott?

Eljár ma is estedre, könyvbemutatódra?
Titokban, a hátsó sor legszélén ül?
Szégyellve, a világ elől titkolva?
Hogy a lelkére dedikáltál, kitéphetetlenül?

Már bántani nem tudna, így képzelem,
már nem lenne vita, szalonképtelen,
jósága se érdekelne, oly nagyon.

Már inkább a langy esőt szeretheted,
és főleg villámnélküli, ha így lehet,
ha nem így van, akkor átfogalmazom...

FELLINGER KÁROLY

Álom és
valóság

Anyám keresi a macskát,
amit álmában
babusgatott, simogatott,
s amit odavitt hálószobájának
a tükre elé,
de a macskának valahogy
nem volt ínyére a dolog,
kiugrott a tenyeréből.
Mikor reggel felkeltettem anyámat,
hogy vegye be a gyógyszereit,
megkérdezte, nem láttam-
e a szürke macskát?
Biztosan elmenekült
előle a valóságba.

DANCS RÓZSA

A Nyikó csörgedezésétől az Óceán morajlásáig

Sipos Sándor Montréalban él, ott alkotja immár az egyetemes modern képzőművészet kincsestárában helyet érdemlő alkotásait. Az ő művészete nem csak a festészet fogalmát fedi. Formailag legalábbis. Ha mégis rákényszerülnénk, akkor én képi epikának, korunk zaklatott lelkivilágának dantei mélységeket és mitológiai magasságokat befogó képi vetületeinek nevezném alkotásait.

Műveinek motívumai darabokban – akár a hősi eposzok énekei –, és egységükben tekintve is, rákérdeneznek a nézőre: mit látsz?, mit gondolsz?, és mit válaszolsz? Térben szétszórt alakatlan figurák, megcsavarodott – lélegzőcsőbe tekeredt – alakzatok sorstragédiák sorozatát juttat-

ja eszünkbe. Ám valahol ott lappang a biztatás is, legalábbis annak felsejlése –, hogy nem veszünk el, orra buktató akadályokon meggörcsült gerinccel, földet kaparva is ki tudunk vergődni a fényre! Mondhatnók azt is, hogy Sipos Sándor filozofikus alkat-alkotó – bizonyára helytálló ez az állítás is –, ám a miértekre abszolút választ kereső útvesztők állomásai túlmutatnak minden izmuson, noha ugyanakkor minden izmust magukba is sűrítene.

Van képe, amely őskori sziklába karcolt őselelet, van olyan, ami középkori szellemek libegő, pokolbéli árnyaira emlékeztet, az elme belső, olykor meg sem nevezhető szörnyeire, ami nemcsak a lelket, hanem a testet is csak por-szemcsék formájában szórja szét a semmiben.

SIPOS SÁNDOR: Collage

Emlékezetemben Sipos Sándor halk, inkább introvertált emberként maradt meg: majdnem egy esztendeig laktunk egyazon, a traiskircheni menekülttábor fennhatósága alatt álló edlitz-i épületben. Étkeltünk naponta ugyanabban az ebédlőteremben, és mégis, csak évekkel később, itt, Kanadában tudtam meg, hogy erdélyi menekülttársam festőművész –; nos, alkotóművészként is ezt érzékelem: mintha a külvilágból anynyit tartana érdeemesnek,

ami jártában-keltében éppen elsuhan előtte, és azt le is jegyzi, a többit pedig a nézőre bízva.

Ez az ő sajátos lázadása! A néző? Mi vagyunk! Egzisztenciális bizonytalanságára nem kap egyikünk sem megnyugtató választ, mert világunkat, normálisnak érzett világrendünket már régóta csak sziporkává zúzott üvegcserepekből tudjuk – nem újraépíteni! – újraálmódni. Az elmagányosodás, a gyökeretelenné nyomorodás korszakát éli ma mindenki, haláltusát vív az értelem az értelmetlenséggel, az érték a legvadabb démonokkal verekszik. Ezt verselte bele képeibe a kolozsvári költő, akivel a mellékelt könyvet összeállította.

Maga a művész így vall az alkotás közben lezajló morfondírozásairól: „... örülök, hogy a karcolt munkám a rovásírással elnyerte tetszésed... Amint dolgoztam rajta, eszembe jutott, hogy még az írásunk is 'ellentmondásos', hiszen a latin írás balról jobbra, míg a rovásírás jobbról balra olvasandó... Talán hitvilágunkkal is így vagyunk: a kereszténység felvétele teljesen más irányba vitt, mintha megtartottuk volna az ősvallásunkat. Itt, Kanadában eszméltem rá arra is, hogy az őslakosok vallása mennyire hasonlít a mi ősvallásunkra, körkörös a folyamat, fontosabb, mint a hierarchia... a kereszténység a hierarchiára épül – talán ennek a képlete vetült ki a társadalmakra is, i. a háromszög csúcsán a tejhatalmú császár és az alattvalók... etc.”

A sepsiszentgyörgyi barát, Ütő Gusztáv képzőművész a Montreálban élő, farkaslaki származású Sipos Sándorról a következőt írja:

Sipos Sándor: Quebec-i Krisztus

„Elsősorban e vizuális energiák átadását tartjuk lényegi üzenetnek a ... festmények, nyomatok, rajzok, talált tárgy assemblage-ok, fényképek, vegyes technikájú alkotások sokaságában. A meghajlott, állati megkucorodásba görbült antropomorf alakzatok – bogarak, lepkék, oroszlánok, macskák és képzeletbeli szereplők sokasága, mint gyilkos álmok visszaterő motívumai szintén rémkép jellegűek. A szürrealizmus határán. A csillogó anyaghasználat, mint a... szemfényvesztő globalizációs kísérlet ámító felülete, rögeszmeként vonul végig a képek egynéhányán. Szervesen épülnek a művek sorába a fényképalapú alkotások is... Sipos Sándor nagyszerűsége épp a sokoldalú kutatásaiban, a műfajok keverésében rejlik. Őt nem a műfajok tisztasága érdekli, hanem az üzenet továbbítása, a sugárzó erő célba juttatása. És... mindezt az erdélyi szellemiség jegyében teszi.” (Kalejdoszkóp, 2020. III-IV.)

És hogy ez mennyire divatból fakadó művészi allűr szülőfaluja történelmi mérföldkövét is jelző Tamási Áron temetésén, még gyermekként megélt élményére visszaemlékezése is sejtethetjük: „Tizenévesen a halál érzését, fogalmát nem úgy éltem meg, mint ma. Akkor valami mást jelentett... Valami valószínűtlenül távolit, de a tömegben az emberekből akkor is áradó erő és tartás mély nyomot hagyott bennem, amit így fogalmazhatnék meg: a lelkek ünneplő, vakító fehér ingbe voltak öltöztetve ...! A temetés inkább a felemelkedés metamorfózisa volt..., átlényegülés, a lélek újbóli találkozása a földiekkel...”

CSONTOS MÁRTA

Lucian Blaga árnyékban marad

Minden amit látsz, Isten árnyéka csak,
s ha szemedben őszi virág bomlik,
torlódnak a színek a világ tetején;
a lila fekete szelekkel suhan
a csöndbe menekült csillagkert peremén;
s Te, mint a stációk harcosa, látod,
mily súlyos az érintés helye,
látod, hogy szakad fel az éj hűvösében
a Nagyterem ajtaja, s az eget megrázó
suhogásban egyre jobban látszik a
sziluet – Isten árnyéka erősebb a
fényben – felhasadnak a viharsebes
kövek, megremegnek a domboldalak,
s akkor, a Nagy Egyedüllétbe beleolvad
az ostyából kiszakadó csoda.

■ BÍRÓ JÓZSEF

Frank Zappa emlékére

akkor aztán amíg lehet minden időben kivétel
ugyanis szerethető válasz adódik mert eredeti
továbbá számtalan fontos területen tehát
keresés nélkül amúgy megmutatkozik

„them or us”

küszöb ahol

if

VÁLTSON DIGITÁLISRA!

Olvassa a Nyugat Plusz magazin
digitális változatát!

your digital media
Dimag
dimag.hu

interaktív
tartalmak

folyamatosan
bővülő kínálat

IPad, PC, OSX
Android, Win8

FIVE INTERNATIONAL KFT. // UGYFELSZOLGALAT@DIMAG.HU

MÁRAI-PUZZLE, AVAGY SZINDBÁD HAZAMEGY

Zenés irodalmi est
a Talány Akusztikkal

Koncert és irodalmi est Márai Sándor műveiből,
és kortárs versekből.

PREMIER: 2020. november 16., hétfő 18.00
a Jókai Anna Szalonban (1011 Budapest, Iskola utca 28.)

Előadók:

Zöld Csaba (József Attila Színház)
– ének, gitár, Burján Orsi – ének,
Kristó Zsófi – fuvola,
Gáspár Gyula – basszusgitár,
Németh-Szabó Tamás – percussion.

Művészeti vezető:
Szabó Zoltán Attila

Belépődíj: 1500 Ft,
Budavári Önkormányzat Kerületkártyával a belépődíj: 1000 Ft
Jegyvásárlás: jegy.hu

Jegyrendelés: jokaiannaszalon@budavar.hu (Az előzetesen –
legkésőbb az előadás előtti napig – megrendelt jegyeket
a helyszínen lehet átvenni.)

INFÓ / JEGYVÁSÁRLÁS: jokaiannaszalon@budavar.hu

Nyugatplusz

újnyugat
IRODALMI KÖR

Fotó: arhív / Molnár.PG

MISKE EMŐ AJÁNDÉKA A NYUGAT PLUSZ OLVASÓINAK!

A MŰ CÍME: ROMKULT

„Mindig az autentikus formát keresem, amivel a szó művészete elmélyültebben átadható, s mivel magam is mindent régóta képben látok, használom ehhez a számomra otthonos világot, a festést. Szétesett világunkban a kapcsolódást kutatom, tanítom...” – vallja a művész.

MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

A Nyugat Plusz szépirodalmi folyóirat 2020. évi őszi-téli lapszáma megvalósítása szakmai program megvalósítását 2020. évben a Magyar Művészeti Akadémia támogatta.